

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ
ÚSTAV SOCIÁLNÍ PRÁCE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2017

Martin Tichý

Univerzita Hradec Králové

Ústav sociální práce

**Návaznost sociální práce na trestní řízení při
pomoci
obětem trestných činů**

Bakalářská práce

Autor: Martin Tichý

Studijní program: B6731 Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce ve veřejné správě

Vedoucí práce: PhDr. Daniela Květenská, Ph. D.

Hradec Králové

2017

Zadání bakalářské práce

Autor: Martin Tichý

Studium: U1491

Studijní program: B6731 Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce ve veřejné správě

Název bakalářské práce: **Návaznost sociální práce na trestní řízení při pomoci obětem trestných činů**

Název bakalářské práce AJ: Continuity of social work on criminal procedure within help to victims of crime

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Tato bakalářská práce se bude zabývat propojením trestního řízení a sociální práce v oblasti pomoci obětem trestných činů a mimořádných událostí se zaměřením na krizovou intervenci. Práce bude rozdělena na teoretickou část, kde bude čerpáno z poznatků odborné literatury a praktickou část, která se bude skládat z analýzy dat a statistik, a následným ověřením výsledků kvalitativní metodou za pomoci rozhovorů s odborníky.

VODÁČKOVÁ, Daniela a kol. Krizová intervence ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Policejní psychologie MATOUŠEK, Oldřich kol. Encyklopedie sociální práce

Garantující pracoviště: Katedra sociální práce a sociální politiky,
Ústav sociální práce

Vedoucí práce: PhDr. Daniela Květenská, Ph.D.

Oponent: JUDr. Miroslav Mitlöhner, CSc.

Datum zadání závěrečné práce:

4.12.2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně pod vedením vedoucí bakalářské práce a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Přelouči dne 24. března 2017

Martin Tichý

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat PhDr. Daniele Květenkové, Ph. D. za vedení mé práce a její vstřícný přístup a čas, který mi věnovala. Poděkování patří rovněž celé mé rodině za podporu a pochopení během psaní práce i po celou dobu studia.

ABSTRAKT

TICHÝ, Martin. *Návaznost sociální práce na trestní řízení při pomoci obětem trestných činů*. Hradec Králové, 2017. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Ústav sociální práce. Vedoucí práce: PhDr. Daniela Květenská, Ph. D.

Bakalářská práce se zabývá problematikou návaznosti trestního řízení při pomoci obětem trestných činů, se zaměřením na krizovou intervenci.

V teoretické části jsou vymezeny znaky krize, specifikována oběť trestného činu. Dále je představena krizová intervence v kontextu pomoci obětem trestných činů, krizový intervent a jeho kompetence, stejně jako role Policie České republiky a role sociální práce při pomoci obětem trestných činů. Závěr teoretické části se zabývá navazujícími institucemi sociální pomoci.

Výzkumné šetření je zaměřeno na výskyt a četnost krizové intervence, návaznost Bílého kruhu bezpečí, o. s. na činnost Policie České republiky při pomoci obětem trestných činů v rámci Pardubického kraje, a jejich vzájemnou spolupráci. K řešení výzkumného úkolu byla zvolena kvalitativní výzkumná strategie za použití technik analýzy dokumentů a polostrukturovaného rozhovoru s experty na danou problematiku.

Za největší přínos této práce je možno považovat, že výsledky výzkumného šetření mohou posloužit jako návod ke zlepšení spolupráce a návaznosti sociální práce na trestní řízení při pomoci obětem trestných činů.

Klíčová slova: návaznost, sociální práce, trestní řízení, pomoc, oběť, trestný čin

ABSTRACT

TICHÝ, Martin. *Continuity of social work on criminal procedure within help to victims of crime*. Hradec Králové, 2017. Bachelor Thesis. University of Hradec Králové. Leader of the Bachelor Thesis: PhDr. Daniela Květenská, Ph. D.

The bachelor thesis deals with an issue of criminal proceedings in context of assisting a crime victims. The main focus is on crisis intervention.

The theoretical part defines a characteristics of the crisis and identify crime victim. It also presents in the context of crisis intervention help for victims, crisis intervention forces and their competencies, as well as the role of the Police of the Czech Republic and the role of social work in assisting crime victims. The conclusion of the theoretical part deals with related institutions of social assistance.

The research survey is focused on the occurrence and frequency of crisis intervention, continuity of White Circle of Safety, o. S. on the activities of the Police of the Czech Republic in assisting victims of crimes within the region of Pardubice and their mutual cooperation. For the research project was chosen qualitative research strategy. I used document analysis techniques and semi-structured interview with experts on the issue.

For the greatest contribution of this work can be considered a fact, that the results of this research can be used as a roadmap to improve collaboration and continuity of social work in criminal proceedings in assisting victims of crime.

Key words: continuity, social work, criminal procedure, help, victim, crime

OBSAH

Úvod	10
1 Vymezení krize v souvislosti s oběťmi trestných činů	13
1.1 Příčiny krize	14
1.2 Typologie krize	15
1.3 Průběh a fáze krize	17
1.4 Oběť trestného činu	18
2 Krizová intervence	20
2.1 Cíle a formy krizové intervence	21
2.2 Fáze krizové intervence	22
2.3 Krizový intervent a jeho kompetence	23
3 Role Policie ČR při práci s oběťmi trestných činů	25
3.1 Tým krizové intervence Policie ČR	26
3.2 Krizový intervent Policie ČR	27
4 Role sociální práce při práci s oběťmi trestných činů	29
4.1 Navazující instituce sociální pomoci	30
5 Metodika výzkumu	32
5.1 Cíle výzkumu	32
5.2 Stanovení otázek průzkumu	33
5.3 Použité metody	36
5.4 Postup při zpracování údajů	37
5.5 Úskalí výzkumu	37
5.6 Popis zkoumaného vzorku a průběh výzkumu	37
6 Interpretace dat	39
6.1 Vyhodnocení analýzy dokumentace	39
6.1.1 Porovnání a analýza vývoje počtu obětí trestných činů a mimořádných událostí v letech 2013 až 2015	39

6.2	Vyhodnocení řízených rozhovorů.....	44
6.2.1	Ověření kvality spolupráce mezi Policií ČR a BKB v průběhu trestního řízení	45
6.2.2	Zjištění limitů spolupráce a návaznosti trestního řízení na sociální práci a možnosti zlepšení do budoucna.....	47
	Závěr.....	53
	Použitá literatura a zdroje.....	57
	Seznam tabulek a grafů.....	60
	Přílohy	I

Úvod

Tématem předložené bakalářské práce je návaznost sociální práce na trestní řízení při pomoci obětem trestných činů a mimořádných událostí se zaměřením na krizovou intervenci. Téma bakalářské práce jsem zvolil s ohledem na skutečnost, že jsem 8 let příslušníkem Policie České republiky (dále jen Policie ČR), kde pracuji na obvodním oddělení ve Chvaleticích. V rámci služby se tak často setkávám s lidmi, kteří se stali oběťmi trestných činů nebo mimořádných událostí.

Už samotné motto policejního sboru, které zní „pomáhat a chránit“, naznačuje, že i policisté se dostávají do situací, kdy lidem pomáhají, tak jako tomu je u pomáhajících profesí v oboru sociální práce. Dalším společným aspektem těchto dvou zaměstnání, je v porovnání s jinými obory, nízká společenská prestiž a uznání.

Z těchto důvodů vnímám jako velmi důležité a aktuální poukázat širší veřejnosti na náročnost a neustále se zvyšující nároky na policisty a sociální pracovníky, kteří poskytují krizovou intervenci a pomoc obětem trestných činů a mimořádných událostí. Mně samotnému mohou výsledky práce a zjištěné poznatky velmi pomoci v budoucnu při kontaktu s oběťmi.

Samotným cílem bakalářské práce je zjistit, do jaké míry je v současnosti fungující a efektivní návaznost sociální práce na trestní řízení při pomoci obětem trestných činů a mimořádných událostí na území Pardubického kraje, a zda je tento systém pro oběť skutečně pomoci. Mým záměrem, jakožto i dílčím cílem této práce, je vyhodnotit spolupráci mezi Policií ČR a civilními organizacemi, poskytujícími sociální pomoc, a to ještě před samotným předáním - tedy v průběhu policejní intervence.

Z výše uvedeného je patrná hlavní výzkumná otázka bakalářské práce: **Jak je v současné době efektivní návaznost sociální práce poskytovaná civilními institucemi na krizovou intervenci poskytovanou Policií ČR v rámci trestního řízení při pomoci obětem trestných činů a mimořádných událostí v Pardubickém kraji?**

Prvotní myšlenka stojící za vznikem systému psychologické pomoci obětem trestných činů ze strany policie se zrodila v roce 2008. Ve stejném roce byl službou kriminální policie a vyšetřování osloven Bílý kruh bezpečí, s cílem proškolit policisty v oblasti obětí trestné činnosti a mimořádných událostí. Na základě této součinnosti došlo o dva roky

později k uzavření dohody mezi Policií ČR a Bílým kruhem bezpečí (dále jen BKB). K 1. červenci 2010 došlo k vydání závazného pokynu policejního prezidenta, který upravuje systém pomoci obětem trestných činů a práci krizových interventů v rámci jednotlivých Krajských ředitelství Policie ČR. V rámci každého Krajského ředitelství Policie ČR byly na základě uvedeného pokynu zřízeny týmy vyškolených krizových interventů, kteří jsou schopni zajistit pomoc nepřetržitě. Součástí psychologické podpory je i předání kontaktů na příslušné civilní organizace, které poskytují následnou psychologickou, sociální či právní pomoc.

Práce je přehledně rozdělena do 6 kapitol. V úvodní bych rád vymezil základní pojmy krize v souvislosti s oběti trestných činů. Zabývat se budu příčinou, typologií a jednotlivými fázemi krize, což jsou důležité aspekty pro pochopení obsahu práce. V druhé kapitole rozeberu krizovou intervenci jako pojem. Vymezím cíle, fáze a formy krizové intervence a blíže představím krizového intervenanta, včetně jeho rolí a kompetencí. Třetí kapitola se věnuje Policii ČR a její roli při práci s oběti trestných činů a mimořádných událostí, kde uvedu informace týkající se především policejního týmu krizové intervence a významu samotného policejního krizového intervenanta. Kapitola čtvrtá se zabývá sociální prací. V rámci této kapitoly bude sociální práce vysvětlena nejdříve jako pojem s následným seznámením její role při práci s oběti trestných činů a mimořádných událostí. V této kapitole rovněž uvedu instituce sociální pomoci, které spolupracují a navazují na krizovou intervenci Policie ČR se zaměřením na Bílý kruh bezpečí, o. s. a Probační a mediační službu ČR.

V následujících kapitolách bude podrobně popsána metodika výzkumu, která je zaměřena empiricky, včetně jednotlivých cílů – viz. *Tabulka č. 3: transformační tabulka dílčích cílů*, a popisu zkoumaného vzorku – viz. *Tabulka č. 4: Popis zkoumaného vzorku*, spolu se samotným průběhem výzkumu. V rámci výzkumu budou zanalyzována dostupná data, dokumenty a statistické údaje, které budou následně ověřeny a doplněny rozhovory s policejními psychology a krizovými interventy a pracovníci Bílého kruhu bezpečí.

V závěru práce bych rád zodpověděl hlavní výzkumnou otázku a upozornil na pozitivní nebo negativní aspekty současného zabezpečení, zajištění poskytování krizové intervence občanům ze strany policistů - krizových interventů. Pomocí této práce se pokusím získat celkový pohled na návaznost a spolupráci Policie ČR a civilních organizací při pomoci

obětem a zjistit možná opatření, která by mohla být do budoucna nápomocna ke zlepšení spolupráce různých institucí ve prospěch obětí trestných činů a mimořádných událostí.

Informace k dané problematice jsem čerpal především z odborných publikací, právních předpisů, interních předpisů, elektronických zdrojů a metodických příruček. Pro získání statistických údajů jsem využil výstupů z výročních zpráv Policejního prezidia ČR vydaných v letech 2013 až 2015. V některých částech práce čerpám z vlastních zkušeností, postřehů, které jsem nabyl v rámci své několikaleté policejní praxe a srovnáváním s teoretickými poznatky.

1 Vymezení krize v souvislosti s oběťmi trestných činů

Aby bylo zřejmé, jakými problémy a psychickými stavy si prochází oběti trestných činů nebo mimořádných událostí, jako jsou např. vážné dopravní nehody, je nutné, si hned v úvodu práce vymežit, co je vlastně krize a co vše může být její příčinou. Jako velmi důležité spatřuji, seznámit čtenáře s pojmem obět' trestného činu a jejím vymezením v českém právním řádu, podle kterého postupuje Policie ČR, ale i další organizace, které obětem pomáhají.

Prapůvod slova krize je odvozený od řeckého pojmu *krinó*, jehož význam lze chápat jako oddělit, vybrat. Velmi podobně je tomu v latině, kde je slovo *crisis*, chápáno jako svár, rozsudek, rozdělení nebo rozhodnutí. Vymětal uvádí, že krize v oblasti psychosociální je definována jako „*důsledek střetu s překážkou, kterou nejsme schopni vlastními silami, vlastními vyrovnávacími strategie, eventuálně za pomoci nám blízkých lidí, zvládnout v přijatelném čase navyklým způsobem.*“ (Vodáčková, 2012, s. 29). Baštecká (2013) zase uvádí, že slovo krize nejčastěji vyjadřuje vztah k rozhodování a posuzování.

Obecně podle psychologů krize představuje přechodný vztah, kdy je vychýlena naše vnitřní rovnováha, což je způsobeno kritickými nebo takovými životními událostmi, které vyžadují zásadní změny nebo řešení. Dá se tak říci, že krize je normální reakce na nenormální situaci (Špatenková, 2004).

Krize je situace, která postihuje společnost a její instituce, postihuje komunity a jiné sociální skupiny. Krize je ale také především záležitostí týkající se jedince, „*je určitou částí kontinua lidského bytí.*“ (Vodáčková, 2012, s. 27). Pojem krize můžeme tedy použít k popisu všech situací, při kterých se něco dramaticky mění a tato změna je doprovázena negativními emocemi (např. strach, obava, hněv, bezmoc).

Z psychosociálního hlediska je krize definována „*jako důsledek selhání či nedostatečného fungování dosavadních regulativních i adaptačních mechanismů, často související s funkční poruchou v biologické, psychické i sociální oblasti lidského života.*“ (Novosad, 2004, s. 20). Zatímco Vágnerová (2008, s. 53) krizi definuje „*jako narušení psychické rovnováhy v důsledku náhlého vyhocení situace, dlouhodobé kumulace či situačního nárůstu problémů.*“

Každá krize znamená i příležitost, v každé krizi lze najít ztrátu i zisk. Vágnerová (2008, s. 53) také uvádí, že krizi „*lze chápat i jako podnět k nutné změně*“, kdy příkladem může být vyhrocení hádky v rodině, kde je konflikt řešen zkratkovou reakcí dítěte, např. útekem z domova. Obdobný pohled na krizi mají i Číňané, kteří ji označují pojmem *wej-ji*. Znakem *wej* je označováno nebezpečí, zatímco *ji* vyjadřuje příležitost. Čínský jazyk tak chápe krizi jak v negativním, tak i v pozitivním významu.

Pokud není ke krizi adekvátně přistupováno, může člověka velmi významně poznamenat, může narušit jeho každodenní fungování, až ho doslova paralyzovat. Avšak v momentě, kdy se jedinec s tou obtížnou životní situací dokáže vyrovnat, získává zcela nový nadhled na svůj život. Rovněž je zde jistý předpoklad, že v budoucnu se s danou situací vypořádá lépe.

1.1 Příčiny krize

Psychickou krizi může u každého člověka vyvolat řada podnětů, kterým říkáme precipitory. Precipitory dle Mlčáka (2011), můžeme dělit na vnější (smrt v rodině, autonehoda) a vnitřní (puberta, krize středního věku).

Vymětal (1995 in Vodáčková, 2007, s. 32) připomíná: „*Aby mohla vzniknout určitá reakce organismu, musí dojít k propojení vyladěnosti organismu s vnějším spouštěčem*.“ Hovoří o principu dvojí kvantifikace.

Mezi nejčastější precipitory krize obecně patří ztráta, změna a volba. René Thom (1992) považuje za vnější precipitory tyto 3 aspekty: ztrátu objektu, volbu a změnu.

Pro přehlednost vytvořili T. H. Holmes a R. H. Rahea inventář životních událostí, který v přehledné tabulce zahrnuje 43 precipitorů seřazených od nejzávažnějších po ty nejméně ohrožující (Mlčák, 2011).

Body v tabulce se sčítají po období jednoho roku, a je-li součet 250 bodů, už se jedná o takovou míru stresu, v důsledku čehož se organismu člověka dostává na hranici vlastních rezerv (Vodáčková, 2012).

Tabulka 1: Inventář životních událostí

Životní událost	Body	Životní událost	Body
Úmrtí partnera	100	Změna odpovědnosti v práci	29
Rozvod	73	Syn nebo dcera opouští domov	29
Rozvrat manželství (i dočasný)	65	Mimořádný osobní čin, výkon	29
Uvěznění	63	Změna práce, manželky	26
Úmrtí blízkého člena rodiny	63	Vstup do školy či její ukončení	26
Úraz nebo vážné zranění	53	Změna životních podmínek	25
Sňatek	50	Změna vlastních zvyklostí	24
Ztráta zaměstnání	47	Problémy a konflikty se šéfem	23
Usmíření a přebudování manželství	45	Změna prac. doby či podmínek	20
Odchod do důchodu	45	Změna bydliště	20
Změna zdrav. stavu člena rodiny	44	Změna školy	20
Těhotenství	40	Změna rekreačních aktivit	19
Sexuální obtíže	39	Změna církve	19
Přírůstek nového člena rodiny	39	Změn asociálních aktivit	18
Změna zaměstnání	39	Půjčka menší než 50 000,- Kč	17
Změna finančního stavu	38	Změna spánkových zvyklostí	16
Úmrtí blízkého přítele	37	Změna v širší rodině (př. sňatek)	15
Přeražení na jinou práci	36	Změna stravovacích zvyklostí	15
Závažné neshody s partnerem	35	Dovolená	13
Půjčka vyšší než 50 000,- Kč	31	Vánoce	12
Termín splatnosti půjčky	30	Přestupek (př. pokuta v dopravě)	11

Z textu je patrné, že příčin krize může být velké množství, proto je dělíme do skupin. Také je nutné rozlišovat mezi závažností různých životních událostí a jejich negativním dopadem na život jedince. Z toho důvodu byl vytvořen výše uvedený inventář.

1.2 Typologie krize

Krize je možné rozlišit hned z několika pohledů. Například podle způsobu manifestace je možné krize rozdělit na zjevné a latentní. Dle průběhu krize můžeme hovořit o krizích akutních či chronických.

Vymětal (2009) odlišuje krizi akutní, která může být vyvolána např. úmrtím v rodině, dopravní nehodou nebo viktimizací od krize chronické, která přichází pozvolna, z počátku skrytě a zatěžuje jedince z dlouhodobého hlediska.

Více do hloubky rozebírá toto dělení Vodáčková (2012), která vychází z klasifikačního systému Baldwina. Jedná se o klasifikaci krizí, která rozděluje krize na 6 skupin. Životní události zařazené v poslední skupině jsou nejzávažnějšími, zdroj stresu přechází od vnějšího k vnitřnímu.

- **Situační krize:** jedná se o událost, která je spuštěna nepředvídatelným stresem, převládají zde vnější spouštěče, jako je ztráta či hrozba ztráty, změna, volba. Ve většině případů jedince zaskočí.
- **Krize z očekávaných životních změn:** někdy zvaná tako tranzitorní krize. Zde hovoříme o procesech, které lze v průběhu lidského života předvídat nebo očekávat. Můžeme je definovat z pohledu jednotlivce, nebo vývoje rodiny. V některých případech si je dokonce přejeme a pokládáme je za pozitivní a příjemné.
- **Krize pramenící z náhlého traumatizujícího stresoru:** jedná se o krizi precipitovanou silnými stresory z vnějšku, kterou nelze předvídat. Jedinec nad ní nemá téměř žádnou kontrolu a většinou se cítí zcela zdrcen nebo ochromen.
- **Krize zrání, vývojové:** s touto krizí se setkáváme tam, kde dosud dostatečně neproběhla krize očekávaných životních změn, a tudíž je jedinec nucen řešit to, co v předchozí životní etapě buď zcela nevyřešil, nebo úplně přeskočil.
- **Krize pramenící z psychopatologie:** typ krize, která se týká lidí, kteří mají předpoklad k duševnímu onemocnění. Obecně jsou více zranitelní a spouštěče jsou shodné s již popsanými typy.
- **Neodkladné krizové stavy:** patří sem stavy akutní, naléhavé, bez větší kontroly vůle, i bez psychického onemocnění, často alkoholové či drogové intoxikace, psychotické stavy s panickou úzkostí. Problémem bývá např. i vražedné nebo sebevražedné chování (Špatenková, 2004).

Popsané rozdělení do skupin typologií podle jejich závažnosti jsou stejně jako u příčin vzniku krizových stavů velmi důležité, a to z důvodu, abychom mohli jednotlivé druhy krizí snadněji rozpoznat.

1.3 Průběh a fáze krize

Na vznik a vývoj krize je potřeba nahlížet jako na vývojový proces se svojí zákonitostí a postupností, ohraničený počátkem a koncem. Průběh krizového stavu lze přehledně rozfázovat do několika stádií, která někdy trvají několik hodin, jindy až několik dní. Tato stadia se můžou opakovat, navzájem překrývat nebo být i zcela vynechána. Jedním z nejznámějších teoretiků krize je G. Caplan, který definoval 4 fáze krizového stavu ve svém modelu:

- **1. fáze:** jedinec vnímá ohrožení, jehož důsledkem je zvýšená úzkost, napětí, přičemž aktivuje naučené mechanismy a vyrovnávací strategie, ať už svépomocí či za pomoci blízkých osob. Tato fáze trvá krátce a nepozorovaně.
- **2. fáze:** je důsledkem neúčinnosti vyrovnávacích strategií 1. fáze. Charakteristické pocity této fáze jsou zranitelnost, neschopnost situaci zvládnout a nedostatek kontroly nad danou situací. Může se dostavit i stav ochromení. Jedinec se snaží vyrovnat se se svou situací náhodným způsobem. Tato fáze může trvat několik hodin až dnů.
- **3. fáze:** se odehrává opět v horizontu několika hodin až dnů, kdy se jedinec pokouší o předefinování krize s nadějí, že známé vyrovnávací strategie budou účinné. V této fázi je jedinec ochotný připustit si své selhání, neschopnost řešení situace. Rovněž je ochotný a přístupný pomoci a v tento moment jsou nejprůpustnější krizové intervenci, která je jako metoda péče plně dostačující.
- **4. fáze:** vyznačuje se závažnou psychologickou dezorganizovaností. Prohlubují se emocionální, kognitivní a behaviorální projevy, výrazně jsou omezeny schopnosti krizový stav zvládnout. V této fázi se často setkáváme s neschopností vyhledat sám pomoc. Tato fáze trvá několik dní až týdnů, kdy je nezbytná rozsáhlejší odborná terapie (Vodáčková, 2012).

Dosud provedené výzkumy dokazují, že délka akutního krizového stavu může být delší než osm týdnů (Slaikeu, 1990 in Pešatová, Švingalová, 2005). Po uplynutí nebo během této doby krize, ať už s odbornou pomocí nebo bez ní, odezní (Pešatová, Švingalová, 2005). Z čehož ve své podstatě vyplývá, že průběh krize je díky tomu, že se jednotlivé její fáze mohou prolínat nebo opakovat, značně individuální záležitostí a nedá se s určitostí nikdy přesně odhadnout nebo předvídat.

1.4 Oběť trestného činu

Ke vzniku systému psychologické pomoci obětem trestných činů u Policie ČR velkou měrou přispělo Rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie o postavení obětí v trestním řízení (2001/220/SV) ze dne 15. března 2001 (BKB, 2009), následkem čehož Vláda ČR vydala dne 4. srpna 2010 Programové prohlášení. Do této doby ze strany policie v podstatě nebyla věnována žádná zvláštní pozornost poskytování psychologické pomoci obětem trestných činů. Původní rozhodnutí bylo dne 25. října 2012 nahrazeno Směrnicí Evropského parlamentu a rady 2012/29/EU (BKB, 2012).

Stěžejním je zákon o obětech trestných činů č. 45/2013 Sb., který je v účinnosti od 1. srpna 2013 (dále jen ZOTČ). V tomto zákoně je přesně stanoveno, kdo je považován za oběť, její práva nebo možnost peněžité pomoci. Jsou zde vyjmenovány i subjekty, které zajišťují pomoc obětem. Účelem zákona není pouze finanční podpora, se kterou jsme se mohli již dříve setkat v zákoně č. 209/1997 Sb., o poskytování peněžité pomoci obětem trestné činnosti, ale především je zde oběť vnímána jako subjekt, kterému by měl stát poskytnout zvláštní podporu a péči.

V ZOTČ je oběť definována jako fyzická osoba, které bylo trestným činem ublíženo na zdraví, majetková či nemajetková újma, a na jejíž úkor se pachatel obohatil. V tomto zákoně je také jako oběť vnímána osoba, na které nebyl trestný čin vykonán, a nebylo jí tedy ublíženo na zdraví, přestože pachatel trestný čin plánoval nebo se o něj pokusil. Ve 3. odstavci je uvedeno, že pokud byla trestným činem způsobena smrt oběti, je za oběť rovněž považován sourozenec, příbuzní v pokolení přímém, osvojitel nebo manžel. ZOTČ také v § 2 odst. 4 definuje nový pojem „zvlášť zranitelná oběť“, za kterou je považováno dítě, fyzicky, psychicky nebo mentálně postižená osoba, stejně tak jako oběť trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti a obchodování s lidmi. U těchto obětí je zvláštní zranitelnost dána na základě předpokladu rozvoje druhotné újmy, především s ohledem na jejich pohlaví, rasu, národnost, věk, zdravotní stav, sexuální orientaci, náboženské vyznání, rozumovou vyspělost nebo životní situaci.

Důležitým pojmem v souvislosti s oběťmi trestných činů je viktimologie. Jedná se o poměrně mladou vědní disciplínu, která je součástí kriminologie. Zabývá se postavením oběti během odhalování trestného činu. Společně s viktimologií se v poslední

době stále více do povědomí veřejnosti dostává výraz viktimizace, čímž rozumíme proces, kterým se potencionální oběť trestného činu stává skutečnou obětí. Jde o složitý a komplikovaný děj, který začíná ihned po spáchání trestného činu, k čemuž se poté postupně přidávají další stresové a traumatizující události. Z psychologického hlediska rozlišujeme viktimizaci na primární a sekundární.

- **Primární viktimizace:** jedná se o přímý důsledek trestného činu. V průběhu této fáze se utváří primární rány, které mohou být fyzické, emocionální nebo finanční. Pro oběť jsou nejhorší rány emocionální, které nejvíce narušují její osobnost a velmi těžko se odstraňují (Čírtková, 2009).
- **Sekundární viktimizace:** zde se jedná o reakci blízkých oběti na danou traumatizující událost. Jde o druhotné psychické poškození, které může vzniknout např. následkem špatného nebo netaktního jednání policistů či soudů. V rámci této fáze vznikají i sekundární rány, mezi které řadíme pocit nedůstojnosti, nespravedlnosti a izolace (Čírtková, 2009).

Další právní normou, která legislativně upravuje systém pomoci obětem trestných činů nebo mimořádných událostí u Policie ČR, je dohoda mezi Policií ČR a Bílým kruhem bezpečí, o. s., o poskytování pomoci obětem trestné činnosti ze dne 13. srpna 2010, která obsahuje spolupráci při poskytování pomoci obětem trestné činnosti. Tato spolupráce spočívá v předání kontaktu na oběť Bílému kruhu bezpečí, o. s., který naváže kontakt přímo s obětí s nabídkou pomoci. S předáním kontaktu a potřebných informací musí oběť předem souhlasit.

2 Krizová intervence

Pro pochopení dalšího textu této práce je zcela nezbytné definovat pojem krizová intervence, o co přesně se vlastně jedná a co je jejím cílem, včetně seznámení se s osobou samotného krizového intervanta, jakožto specifickou součástí pomáhajících profesí.

Pojem krizová intervence v sobě obsahuje dvě základní roviny. Na jedné straně jde o určitý druh odborné práce s jedincem a na druhé straně tu stojí jedinec, který se ocitl v krizové situaci. Krizová intervence je tedy odborná metoda práce s jedincem v situaci, kterou on považuje jako zátěžovou, nepříznivou a ohrožující.

Původ slova intervence můžeme nalézt v latinském pojmu *intervenire*, který v užším smyslu představuje „*cílený, předem promyšlený zásah, zpravidla zaměřený na zmírnění tíživé osobní situace sledované osoby, jakýkoli postup, nebo techniku směřující k přerušení, zamezení, nebo úpravě probíhajícího procesu*“ (Hartlovi, 2010, s. 239).

Mezi odborníky v sociálních službách je zřejmě nejznámější definice krizové intervence Vodáčkové (2012, s. 60): „*Krizová intervence je odborná metoda práce s klientem v situaci, kterou osobně prožívá jako zátěžovou, nepříznivou, ohrožující. Krizová intervence pomáhá zpřehlednit a strukturovat klientovo prožívání a zastavit ohrožující či jiné kontraproduktivní tendence v jeho chování. Krizová intervence se zaměřuje jen na ty prvky klientovy minulosti či budoucnosti, které bezprostředně souvisejí s jeho krizovou situací. Krizový pracovník klienta podporuje v jeho kompetenci řešit problém tak, aby dokázal aktivně a konstruktivně zapojit své vlastní síly a schopnosti a využít potenciálu přirozených vztahů. Krizová intervence se odehrává v rovině řešení klientova problému a překonávání konkrétních překážek.*“ Metodu krizové intervence lze vymezit jako „*způsob chování a jednání pracovníka, který v klientovi navozuje pocit úlevy a vede ho k řešení jeho situace*“ (Baštecká, 2003, s. 339). Oproti tomu dle Špatenkové (2011, s. 15) představují krizovou intervenci „*různé formy pomoci, které mají za úkol vrátit jedinci jeho psychickou rovnováhu, narušenou kritickou životní událostí.*“

Za dlouhá léta praxe se krizová intervence osvědčila jako účinný zásah, přímo pro oběti všech typů kritických událostí, zejména zasaženými extrémními stresory, které mohou vyústit až v psychické trauma. Krizová intervence je definována jako poskytnutí neodkladné psychologické péče obětem při návratu na adaptivní úroveň fungování a k

zabránění nebo zmírnění potenciálního negativního dopadu psychického trauma (Flannery, Everly, 2015).

Veškeré podmínky krizové intervence poskytované Policií ČR a komu je intervence nebo psychologická pomoc určena, jsou uvedeny v závazném pokynu policejního prezidenta č. 97/2010.

2.1 Cíle a formy krizové intervence

Cílem krizové intervence není přehlížení či popírání krize, ale snaha zmírnění a ulehčení její intenzity a délky tím, že se interventovi podaří vstoupit mezi dotyčného a krizi. Cíle krizové intervence dělíme následovně:

- **Aktuální:** smyslem je stabilizace stavu oběti a zamezení dalšímu prohlubování krize.
- **Perspektivní:** zaměřen na blízkou budoucnost oběti, kdy je třeba nasměrovat ji k možnému řešení, zejména se jedná o podporu samostatnosti člověka.

Formy krizové intervence lze kvalifikovat dle různých kritérií, např. podle typu kontaktu krizového intervenanta s klientem, může se jednat o prezenční nebo distanční formu pomoci.

Prezenční pomoc je založena na osobní účasti krizového intervenanta a klienta. Zahrnuje terénní, ambulantní nebo pobytové služby. Špatenková (2011) rozděluje prezenční pomoc na:

- **Terénní služby:** krizová intervence se uskutečňuje v prostředí, kde se klient zrovna nachází, např. nemocnice, ulice, byt apod.
- **Ambulantní pomoc:** krizová intervence je poskytována těm klientům, kteří tuto pomoc vyhledají přímo v dané instituci, např. v rodinné poradně. Klienti si ambulantní pomoc vyhledají sami a velmi často jsou k ní nasměrování linkou důvěry, sociálními pracovníky nebo policisty.
- **Pobytové služby:** jde o krátkodobé umístění klienta na tzv. krizové lůžko. K tomuto umístění dojde, jestliže stav klienta neumožňuje, aby zůstal v prostředí jeho domova. Umístěním se tak eliminují zejména ty faktory, které klienta velmi ohrožují.

U **distanční pomoci** se jedná se o formu pomoci na dálku, kdy jsou intervent a klient od sebe vzdáleni. Jedná se především o telefonický nebo internetový kontakt (Mlčák, 2011). Distanční forma využívá technické prostředky, především se jedná o telefony a počítače, v čemž je specifická.

- **Telefonická pomoc:** tato forma pomoci klientům nabízí pomoc v krizové situaci prostřednictvím telefonického hovoru. Velkou výhodou telefonické krizové intervence je to, že může být poskytnuta okamžitě, čímž nedochází k žádné časové prodlevě. Navíc může jít o kontakt, kdy klient zůstane anonymní. Jedná se o snadno dostupnou formu, kterou mohou využít např. lidé, kteří mají obavu z cizího prostředí.
- **Internetová pomoc:** krizová intervence se poskytuje za pomoci internetu. Tato služba je nejnovější formou a s možnostmi internetu se stále rozšiřuje, neboť i počet uživatelů internetu neustále narůstá. Opět je zde výhodou velmi snadná dostupnost a možnost anonymity klientů (Špatenková, 2011).

Vzhledem k různorodosti a individuálnosti krizí je vždy nezbytné, si předem vymezit jasný cíl krizové intervence a podle daných okolností a možností vybrat i její nejvhodnější formu.

2.2 Fáze krizové intervence

Každý proces má svůj výchozí a cílový bod a stejně je tomu i u procesu krizové intervence. Navázání kontaktu s klientem je považováno za výchozí bod krizové intervence. Ukončení a zhodnocení intervence za bod cílový.

Prakticky můžeme říct, že v práci krizového intervenanta můžeme formálně rozlišit několik základních fází, které krizovou intervencí v podstatě vymezují. Jedná se o fázi před výjezdem, fázi příjezdu na místo události, kterou následuje navázání a udržení kontaktu s obětí a konečně ukončení pomoci, případně předání souhlasu s poskytnutím osobních údajů pomáhajícím institucím.

Různými autory je však počet těchto fází mezi krajními body popisován různými způsoby. Např. Špatenková (2004) uvádí třífázový model procesu krizové intervence, kde v úvodu (1. fáze) považuje za základní prvek krizové intervence navázání kontaktu

krizového intervenanta s klientem. Klient v krizi často prožívá silné emoce jako beznaděj, strach nebo bezmoc. Mnohdy se chová zcela neadekvátně, nelogicky nebo iracionálně. Vzhledem k výše uvedeným aspektům je navázání kvalitního kontaktu krizového intervenanta s klientem pro řešení jeho problému v rámci krizové intervence zcela klíčové. Důležitou součástí této fáze je zajištění bezpečí, protože klient, který se cítí aktuálně ohrožen, nebude schopen v intervenci po navázání kontaktu pokračovat. Takové nebezpečí se netýká pouze fyzické, ale zejména psychické stránky klienta, ale také krizového intervenanta. Následuje 2. fáze, tzv. stať, kde v rámci budování emocionálního kontaktu krizového intervenanta s klientem úzce souvisí shromažďování informací. *„Získané informace slouží k posouzení krizové reakce (včetně psychického stavu), příčin krize a okolností, za jakých k ní došlo, k objasnění přetrvávajícího ohrožení, k posouzení stupně dezorganizace ve způsobu chování a zachování možností k překonání krize.“* (s. 19). Při shromažďování informací, kdy nezbytnou součástí je i prozkoumání sociální opory klienta (rodina, kamarádi), zároveň vzniká plán, jak nastalou krizi řešit. Případná absence systému sociální opory hraje rozhodující roli na délku a hloubku krizového stavu. V této souvislosti je jedním z úkolů krizové intervence tzv. mobilizace sociální opory, a to v případě, kdy systém sociální opory existuje, ale není aktivizován. V této fázi získává klient schopnost samostatně se rozhodovat a tím se blíží poskytovaná pomoc ke svému závěru. Někdy však klient potřebuje pomoci v aktivitách směřujících ke změně, resp. řešení krize, tzn. ve fázi realizace plánu. Ve 3. závěrečné fázi je zřejmé, že krize byla již překonána a klient si uvědomuje, co ke krizi vedlo a jak jí měl překonat, může být krizová intervence ukončena. Součástí procesu krizové intervence je dokumentace, která je vedena z toho důvodu, aby bylo možné při případném dalším kontaktu s klientem navázat další spolupráci (Špatenková, 2004).

Ačkoli jsou fáze a jejich počet popisovány různými autory hned několika způsoby, vybral jsem si pro tuto práci nejvhodnější, tzv. třífázový model podle Špatenkové, který se z velké části slučuje s postupy krizových interventů Policie ČR.

2.3 Krizový intervent a jeho kompetence

Pracovník krizové intervence je specifickou součástí pomáhajících profesí. Většina lidí se mylně domnívá, že každý, kdo pracuje s lidmi v jakékoli pomáhající profesi, umí

poskytnout okamžitou krizovou intervenci. V krizové intervenci je prostor pro uplatnění poměrně širokého okruhu pracovníků, jak profesionálů, tak i laiků a dobrovolníků. Za profesionály nejčastěji označujeme psychology, lékaře, zejména psychiatry, dále duchovní, speciální pedagogy nebo sociální pracovníky. Velmi často dochází v praxi k zaměňování pojmů laik, odborník, dobrovolník a profesionál. Z toho důvodu proto stručně tyto pojmy vysvětlím:

- **Laik:** pracovník bez odborného vzdělání, avšak se specializačním výcvikem.
- **Odborník:** odborník s odpovídajícím vzděláním a specializačním výcvikem.
- **Dobrovolník:** odborník nebo laik, který své služby poskytuje bezplatně.
- **Profesionál:** odborník nebo laik, který je za své služby placen (Vodáčková, 2012).

Špatenková (2004) odlišuje krizovou intervenci od ostatních způsobů práce s klientem, kdy pokládá za vhodné, aby i profesionálové v pomáhajících profesích absolvovali výcvik v krizové intervenci. Krizovou intervenci sice považuje za speciální pomáhající profesi, ale přesto připouští, že *„kromě profesionálů se mohou v krizové intervenci uplatňovat i laici, kteří sice nesplňují kvalifikační požadavky na odborné vzdělání, ale taktéž procházejí specializovaným výcvikem krizové intervence“* (2004, s. 43). A ve své knize rovněž dodává, *„že samozřejmostí by měla být také supervize a průběžná, soustavná „práce na sobě“, protože – jak připomíná Kopřiva – hlavním nástrojem pracovníka v pomáhajících profesích je jeho osobnost“* (2004, s. 43).

Na pracovníky krizové intervence jsou kladeny mimořádně vysoké nároky, přičemž se od nich očekávají určité schopnosti. Zejména se jedná o schopnost aktivního naslouchání a empatie. Intervent by měl být otevřený, se schopností rychle se rozhodovat. Dále by měl být schopen vyhodnotit a rozpoznat hranice svých možností. Takový člověk by měl umět pracovat samostatně, ale i v týmu, příp. spolupracovat s dalšími institucemi a organizacemi. Nesmíme také zapomenout, že intervent by měl mít odpovídající právní vědomí v řešené problematice (Vodáčková, 2012).

Z výše uvedeného textu, zabývajícím se různými formami krizové intervence, jejími postupnými fázemi, stejně jako jednotlivými kompetencemi samotného krizového intervenanta, si můžeme udělat ucelený pohled na krizovou intervenci, jako na jednu z forem pomoci obětem trestných činů a mimořádných událostí.

3 Role Policie ČR při práci s oběťmi trestných činů

V této kapitole se budu stručně zabývat vznikem, vývojem a strukturou Policie ČR. Hlavním důvodem je, že se změny v roce 1989 projevily nejen v transformaci společenského systému, ale i změnou hodnotových, právních a mravních norem u Policie ČR. Chtěl bych také poukázat na proměnu policie jako na jednu ze služeb veřejnosti se zvyšující se náročností policejní práce. Policie v současnosti musí zvládat i takové aktivity, kterým se v minulosti nevěnovalo tolik pozornosti, jako např. prevenci nebo poradenství, ke kterým jsou potřebné i určité sociální kompetence. Ty se zcela určitě, alespoň částečně, ztotožňují s kompetencemi pracovníků pomáhajících profesí.

Policie ČR je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor působící na území České republiky, slouží veřejnosti a jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti. Policie ČR je podřízena ministerstvu vnitra, kterému je za činnost policie odpovědný policejní prezident. Policie ČR je tvořena policejním prezidiem, útvary s celostátní působností, krajskými ředitelstvími a útvary zřízenými v rámci těchto krajských ředitelství. Zákon zřizuje 14 krajských ředitelství. Jejich územní obvody se shodují s územními obvody 14 krajů České republiky (zák. č. 273/2008 Sb., § 1 - 8).

Jak jsem již v předchozím textu uvedl, ke vzniku systému psychologické pomoci Policie ČR obětem trestných činů v roce 2008 značně pomohlo Rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie (2001/220/SV ze dne 15. března 2001), o postavení oběti v trestním řízení a následně Programové prohlášení Vlády ČR ze dne 4. srpna 2010. Do této doby ze strany policie nebyla věnována žádná zvláštní pozornost poskytování psychologické pomoci obětem trestných činů. Ve zmíněném prohlášení stojí, že „*Policie ČR se bude primárně soustřeďovat na pomoc slušným občanům, obětem trestné činnosti a na posílení restitutivních přístupů při stíhání kriminality zahrnující zabavování výnosů z trestné činnosti a jejich navrácení poškozeným*“ (Úřad vlády ČR, 2010).

Pracovníci tohoto oddělení, ať už se jedná o policisty nebo občanské zaměstnance policie, vykonávají svou činnost hned v několika oblastech, kdy se jedná o psychologickou péči, psychodiagnostiku a psychologickou podporu policejních činností. V souladu s těmito činnostmi bylo vytvořeno při každém krajském ředitelství policie několik zvláštních týmů, mezi které řadíme linky pomoci v krizi a pro oběti, tým posttraumatické

intervenční péče a tým krizové intervence, který si pro účely této práce rozebereme podrobněji.

3.1 Tým krizové intervence Policie ČR

V legislativním rámci pomoci obětem trestných činů a mimořádných událostí byla upravena Závazným pokynem policejního prezidenta č. 97 vydaným dne 1. července 2010 (ZPPP 97/2010, o zřízení systému psychologické pomoci obětem trestných činů a mimořádných událostí). Dále pak dohodou mezi Policií ČR a BKB, o poskytování pomoci obětem trestné činnosti vydanou dne 13. srpna 2010. Dle článku 2 této dohody byla pomoc určena především „*obětem úmyslného násilného trestného činu s následkem smrti, nebo těžké újmy na zdraví a trestného činu znásilnění*“ (BKB, 2010).

Hlavním smyslem této služby, která byla zřízena v roce 2010, je usnadnit poškozeným první okamžiky bezprostředně po spáchání trestného činu. Cílem služby je reagovat na potřeby poškozených, poskytovat informace o tom, co bude následovat a také zprostředkovat kontakt s BKB nebo jinou vhodnou organizací.

Pracovníci v tomto týmu prioritně zajišťují nepřetržitou akceschopnost ve formě krizové intervence ve vztahu k přímým poškozeným, to znamená, např. obětem znásilnění, těžké újmy na zdraví, obětem těžkých dopravních nehod, obětem domácího násilí, nebezpečného pronásledování, obětem mimořádných událostí (povodní apod.), ale i k pozůstalým po obětech trestných činů. Činnost je zajišťována nejen psychology, ale i speciálně vyškolenými krizovými interventy z řad příslušníků policie.

Tým Krizové intervence nebyl zřízen jen pro samotnou pomoc obětem, ale i k pomoci policistů, aby se při zásahu mohli soustředit pouze na svou práci. Zasahující policista si v případě potřeby může cestou operačního důstojníka vyžádat pracovníka z týmu krizové intervence (OPS PČR).

Mezi cílové skupiny systému psychologické pomoci Policie ČR řadíme: pozůstalí po obětech úmyslné násilné trestné činnosti, oběť pokusu vraždy, zabití nebo znásilnění, hendikepované osoby, na kterých byla spáchána úmyslná trestná činnost, senior nebo dítě, na kterém byla spáchána úmyslná trestná činnost, oběť trestného činu obchodování s lidmi, oběť trestných činů páchaných z nenávisti, případně i oběť, které byla jiným násilným

trestným činem způsobena těžká újma na zdraví, dále oběť domácího násilí nebo trestného činu nebezpečné pronásledování, oběť dopravní nehody s těžkou újmou na zdraví nebo s následkem smrti, nebo jiné mimořádné události, osobě, které je poskytována krátkodobá ochrana a příbuzní pohřešované osoby (Čl. 3, ZPPP č. 97/2010).

Co se týče personálního zajištění, tak v současné době jsou na každém Krajském ředitelství Policie ČR zřízeny týmy vyškolených krizových interventů, v jejímž čele stojí vedoucí psycholog, který zároveň vykonává funkci koordinátora celé skupiny. Týmy jsou složeny z psychologů a policistů, kteří tuto funkci vykonávají na základě dobrovolnosti a kteří byli nejdříve speciálně proškoleni v oblasti krizové intervence. Krizoví interventi drží, většinou po dobu jednoho týdne, pohotovost, což v praxi znamená, že jsou nepřetržitě dostupní na telefonu a k dispozici operačnímu důstojníkovi daného Krajského ředitelství Policie ČR a v případě potřeby je schopný, se okamžitě dostat na místo, kde došlo k trestné činnosti nebo mimořádné události.

3.2 Krizový intervent Policie ČR

V organizační struktuře Policie ČR se krizovým interventem rozumí policista nebo zaměstnanec policie zabezpečující psychologické činnosti, speciálně vyškolený k poskytování krizové intervenční péče (Čl. 2 písm. c, ZPPP č. 97/2010). I přesto se však nejedná o odborníky, ale „pouze“ o profesionály – laiky, což je v kapitole 2.3 popsáno a vysvětleno. V zaběhnuté policejní praxi se však pojem krizová intervence běžně používá i u pouhé případové práce přímo na místě činu.

Náplní práce policejního krizového interventa je především předávat informace obětem o psychologické, psychosociální nebo právní pomoci, poskytované externími organizacemi. Pokud je to třeba, tak předání kontaktu na svou osobu. Pokud poskytuje psychologickou pomoc přímo v místě, kde došlo k trestnému činu nebo mimořádné události, spolupracuje s ostatními příslušníky policie, příp. i Hasičským záchranným sborem nebo Zdravotnickou záchrannou službou (Čl. 4 písm. a-f, ZPPP č. 97/2010).

Kompetence jsou zakotveny v závazném pokynu policejního prezidenta č. 97/2010 a každý, kdo poskytuje krizovou intervenci, by je měl znát. Jedná se především o tyto následující kompetence:

- Informovat oběť o možnostech psychologické, psychosociální nebo sociálně právní pomoci, kterou poskytuje specializovaná organizace.
- Po navázání důvěrného vztahu s obětí, poznat, že skutečně o pomoc stojí a má zájem o spolupráci, příp. předání telefonického kontaktu na svou osobu.
- Při zjištění, pro pomoc nemá potřebné informace nebo odbornost, se spojí se skupinou krizové intervence, kde získá potřebné rady, informace nebo kontakty na jiné interventy, příp. externí organizace.
- V případě poskytování psychologické podpory na místě, kde došlo k trestnému činu nebo mimořádné události, spolupracuje s policisty, hasiči, zdravotníky a dalšími pracovníky integrovaného záchranného systému České republiky.
- Povinnost průběžně se vzdělávat v oblasti psychologické pomoci.

Stejně jako samotné kompetence jsou v závazném pokynu policejního prezidenta č. 97/2010 uvedeny i jejich formy:

- Přímá krizová intervence, kterou zajišťuje krizový intervent Policie ČR.
- Nepřetržitá telefonická podpora, kterou zajišťuje skupina krizové intervence.
- Zprostředkování kontaktu mezi obětí a externí organizací k následné psychologické, psychosociální nebo sociálně-právní pomoci.

V této kapitole jsem popsal pro tuto práci nejdůležitější složku, kterou je Policie ČR, jakožto orgán činný v trestním řízení a její tým krizové intervence, včetně krizových interventů, a výčet platné legislativy týkající se krizové intervence a celkově pomoci obětem trestných činů a mimořádných událostí. Policie ČR ve většině případů zahajuje krizovou intervenci a následně spolupracuje s dalšími pomáhajícími institucemi, které se představíme v dalších kapitolách.

4 Role sociální práce při práci s oběťmi trestných činů

Vzhledem k tomu, že je práce zaměřena na návaznost sociální práce na trestní řízení – tedy činnost vykonávanou Policií ČR, zbývá vymezit sociální práci a její roli v kontextu pomoci obětem trestné činnosti.

Sociální práce je vědním oborem, který má jako každý jiný své stěžejní prvky a znaky, a jako takový obor má sociální práce svou terminologii, historický vývoj, používané postupy, metody a také svůj předmět zkoumání. *„Možeme tedy vymedziť, že predmetom sociálnej práce sú konkrétne sociálne javy, ich riešenie a prevencia, ktoré nie sú v „normalite“ alebo túto „patologickú“, či problémovú tendenciu ešte len nadobúdajú a pritom sa dotýkajú jednotlivca, skupiny alebo komunity, presahujú osobný (skupinový, komunitný) rámec a vyvolávajú potrebu spoločenského zásahu, intervencie.“* (Žilová, 2000, s. 25).

Mezinárodní federace sociálních pracovníků (1988) definuje sociální práci jako *„činnost, která předchází nebo upravuje problémy jednotlivců, skupin a komunit, vznikající z konfliktů potřeb jedinců a společenských institucí. Jejím záměrem je zlepšit stabilitu života všech lidí.“* Definice nevysvětluje v širším měřítku termín sociální práce a přináší pouze obecný pohled na tento obor. Jejím cílem je vytvořit všeobecný přehled o sociální práci a také vystihnout její charakteristické prvky (Novotná, Schimmerlingová, 1992, s. 20).

Matoušek ve své knize *Metody a řízení sociální práce* uvádí podstatně obsáhlejší pojetí a vysvětlení pojmu sociální práce, kde více do detailu popisuje používané možnosti v sociální práci a vysvětluje cíle, ke kterým by měla směřovat. *„Sociální práce je společenskovední disciplína i oblast praktické činnosti, jejímž cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení sociálních problémů (např. chudoby, zanedbávání výchovy dětí, diskriminace určitých skupin, delikvence mládeže, nezaměstnanosti). ... Sociální pracovníci pomáhají jednotlivcům, rodinám, skupinám i komunitám dosáhnout způsobilosti k sociálnímu uplatnění nebo ji získat zpět. Kromě toho pomáhají vytvářet pro jejich uplatnění příznivé společenské podmínky. U klientů, kteří se již společensky uplatnit nemohou, podporuje sociální práce co nejdůstojnější způsob života.“* (Matoušek, 2003, s. 11).

Ze všech uvedených definic je patrné, že sociální práce je vhodným oborem pro řešení krizových situací s oběťmi trestných činů a mimořádných událostí a její role, zejména v konečné fázi krizové intervence, je nezastupitelná.

4.1 Navazující instituce sociální pomoci

V této kapitole bych chtěl představit konkrétní instituce, které poskytují sociální pomoc obětem trestných činů a mimořádných událostí a spolupracují nebo, a to především, navazují na pomoc, kterou formou krizové intervence, poskytuje Policie ČR.

S rozvojem komunitní psychiatrické péče postupně vzniká v České republice od roku 1995 síť krizových služeb a rozvíjí se zájem o krizovou intervenci jako specifickou metodu pomoci v krizových stavech (ADSKC, 2008).

Mezi sociální služby využívané oběťmi trestných činů a mimořádných událostí patří především krizová centra a azylové domy. Dále jsou často využívány i specializované poradny nebo terapeutické služby jako např. sociální rehabilitace nebo sociálně aktivizační služby.

Probační a mediační služba ČR

Vzhledem k návaznosti na trestní řízení a spolupráci s Policií ČR se nabízí více se zabývat Probační a mediační službou ČR, kde jsou však hlavní cílovou skupinou samotní pachatelé trestných činů. Ačkoli Probační a mediační služba ČR v rámci mediace pracuje i s oběťmi trestných činů, což dokladuje i online leták, který uvádí: *„Poškozený/oběť má příležitost vyjádřit a pojmenovat své potřeby a zájmy v souvislosti se zmírněním následků způsobených trestnou činností. Může získat důležité informace vztahující se k trestnímu řízení, a především k náhradě škody. Poškozenému/oběti mediace nabízí příležitost „seznámit“ pachatele s dopady jeho jednání a domoci se tak nejen materiálního, ale i mezilidského narovnání své újmy.“* (PMS ČR, 2016). Přesto se nedá u případů, kdy je třeba právě krizové intervence, předpokládat, že by poškozený/oběť, až na výjimky, vůbec dala souhlas, který je nezbytný, s uskutečněním mediace. Z uvedeného důvodu blíže představím Bílý kruh bezpečí, o. s.

Bílý kruh bezpečí, o. s.

Nezisková organizace Bílý kruh bezpečí je občanským sdružením založeným v roce 1991 v Praze, která zprostředkovává v rámci celé České republiky komplexní viktimologickou intervenci pro oběti a svědky trestných činů. Jedná se o bezprostřední, bezplatnou, odbornou a diskrétní pomoc obětem v síti poraden BKB formou morální, psychologické a právní pomoci zlepšení materiálního postavení oběti trestné činnosti (podpora při získávání peněžité pomoci od státu, zprostředkování finanční pomoci z Nadačního fondu Filipa Venclíka, podpora konkrétních oprávněných zájmů oběti trestné činnosti). Osobní kontakt by měla zajišťovat vždy dvojice poradců, psycholog a právník. Klientům je k dispozici psychoterapie, fyzioterapie, doprovod k procením úkonům, stejně jako peněžité pomoci.

Z pohledu expertní a legislativní činnosti podal BKB hned několik podnětů k zákonodárným iniciativám. Jednalo se o spolupráci na přípravě zákona č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím nebo zákona č. 209/1997 Sb., o poskytování peněžité pomoci obětem trestné činnosti. Významný podíl má také na přípravě zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů. Expertní činností organizace se podařilo získat diagnostickou metodu SARA DN, kterou následně předala Policii ČR, kde je využívána jako pomůcka při výkonu služby přímo v terénu, kdy je třeba na místě vyhodnotit a rozhodnout, zda se jedná o domácí násilí a byly naplněny podmínky pro vykazání násilné osoby (BKB, 2009).

Posláním sdružení je prevence kriminality, pomoc obětem trestných činů a mimořádných událostí, zlepšení právního postavení poškozených v trestním řízení a ve společnosti, spolupráce s národními a mezinárodními organizacemi zabývajícími se podporou obětí trestných činů a mimořádných událostí a prevencí kriminality, zvýšení informovanosti veřejnosti o problematice obětí trestné činnosti.

5 Metodika výzkumu

Tématem předložené bakalářské práce je návaznost sociální práce na trestní řízení při pomoci obětem trestných činů a mimořádných událostí. V předchozích kapitolách jsou uvedena teoretická východiska a poznatky k danému tématu, které jsou důležité s ohledem na HVO: **Jak je v současné době efektivní návaznost sociální práce poskytovaná civilními institucemi na krizovou intervenci poskytovanou Policií ČR v rámci trestního řízení při pomoci obětem trestných činů a mimořádných událostí v Pardubickém kraji?**

Metodologická část je zaměřena empiricky, což znamená, že výsledná zjištění vychází ze zkušeností samotných respondentů.

5.1 Cíle výzkumu

Cílem bakalářské práce je zjistit, do jaké míry je v současnosti fungující a efektivní návaznost sociální práce na trestní řízení při pomoci obětem trestných činů a mimořádných událostí na území Pardubického kraje, a zda je tento systém pro oběť skutečně pomocí.

S ohledem na tuto skutečnost byly stanoveny i 3 dílčí výzkumné cíle.

Dílčí výzkumný cíl 1 (dále jen DVC1): Porovnání a analýza vývoje počtu obětí trestných činů a mimořádných událostí v letech 2013 až 2015.

Dílčí výzkumný cíl 2 (dále jen DVC2): Ověření kvality spolupráce mezi Policií ČR a BKB v průběhu trestního řízení.

Dílčí výzkumný cíl 3 (dále jen DVC3): Zjištění limitů spolupráce a návaznosti trestního řízení na sociální práci a možnosti zlepšení do budoucna.

5.2 Stanovení otázek průzkumu

Otázky pro informanty byly v rámci výzkumu předem vytvořeny a rozděleny do dvou skupin, podle instituce, kde jsou daní informanti zařazeni a podle zvolených kritérií potřebných pro zodpovězení otázky tak, aby z následných odpovědí informantů bylo možné odpovědět na jednotlivé dílčí výzkumné otázky, a na závěr především i na hlavní výzkumnou otázku.

Tabulka 2: Transformační tabulka dílčího výzkumného cíle 1

Dílčí výzkumný cíl 1	Informanti	Výzkumná technika	Kritéria
Porovnání a analýza vývoje počtu obětí trestných činů a mimořádných událostí v letech 2013 až 2015	Výroční zprávy Policejního prezidia o obětech trestných činů a mimořádných událostí z let 2013 až 2015	Analýza dokumentů	Celkový počet událostí, krizových intervencí, intervenovaných osob, kontaktů a předání souhlasu

Tabulka 3: Transformační tabulka dílčího výzkumného cíle 2

Dílčí výzkumný cíl 2	Informanti	Výzkumná technika	Kritéria
Ověření kvality spolupráce mezi Policií ČR a BKB v průběhu trestního řízení	Policejní psychologové – krizoví interventi Policie ČR	Rozhovor	Hodnocení spolupráce mezi Policií ČR a BKB v praxi, druhy spolupráci v průběhu tr. řízení, a s tím související problémy, ochota při předávání souhlasu BKB, příp. důvody nesouhlasu
	Pracovníci BKB	Rozhovor	Hodnocení spolupráce mezi Policií ČR a BKB v praxi, druhy spolupráci v průběhu tr. řízení, a s tím související problémy

Tabulka 4: Transformační tabulka dílčího výzkumného cíle 3

Dílčí výzkumný cíl 3	Informanti	Výzkumná technika	Kritéria
Zjištění limitů spolupráce a návaznosti trestního řízení na sociální práci a možnosti zlepšení do budoucna	Policejní psychologové – krizoví intervenenti Policie ČR	Rozhovor	Efektivita návaznosti soc. práce na tr. řízení, její silné a slabé stránky a jejich řešení, připravenost a vyčerpání krizových intervencí Policie ČR, jejich hlavní přínos a možnosti pro zlepšení do budoucna
	Pracovníci BKB	Rozhovor	Efektivita návaznosti soc. práce na tr. řízení, její silné a slabé stránky, připravenost a vyčerpání pracovníků BKB a možnosti pro zlepšení do budoucna

5.3 Použité metody

Vymezený cíl je v první části výzkumu ověřován metodou analýzy spisové dokumentace statistických údajů Policie ČR Pardubického kraje v období let 2013 až 2015. Statistika Policie ČR je prováděna z dat, která policie při své činnosti nasbírala. Ačkoli se jedná o data citlivá, policie je využívá pouze ke statickým účelům, přičemž neuvádí žádná osobní data. Cílem analýzy statistických dat Policie ČR bylo zjistit počet krizových intervencí a intervenovaných osob za uvedená období a druhy případů, ve kterých byla krizová intervence využita.

V další části empirického šetření je předchozí analýza doplněna metodou řízeného rozhovoru s policejními psychology, krizovými interventy a pracovníky BKB. Ti všichni jsou nositeli teoretických znalostí a dovedností této problematiky. V řízených rozhovorech vyjádřili své osobní postřehy, názory, náměty a postoje, které vycházejí zejména z jejich praktických poznatků získaných při výkonu svého povolání.

Z hlediska použité strategie výzkumu se jedná o kvalitativní metodu, která byla použita z důvodu potřeby zjistit hlubší informace týkající se návaznosti a spolupráce především mezi Policií ČR a BKB. V tomto výzkumu je potřeba zkoumat dané skutečnosti a porozumět zkoumanému problému. To nám umožňuje právě použití kvalitativní výzkumné strategie. Definice kvalitativního výzkumu dle Dismana (2008, s. 285) zní takto: *„Kvalitativní výzkum je nenumerné šetření a interpretace sociální reality. Cílem tu je odkrýt význam podkládaný sdělovaným informacím.“* Kvalitativní výzkum využívá induktivní logiky. Samotný výzkum začíná sběrem dat, poté se pátrá po pravidelnostech v datech a po jejich významu. Na takových zjištěních mohou být tvořeny nové teorie nebo hypotézy (Disman, 2008). Při použití této strategie výzkumu jsou většinou data sbírána na malém počtu respondentů, z čehož lze předpokládat problém s generalizací dat. Avšak i přes tento problém, je přístup pokládán za vhodně zvolenou strategii pro předmětný výzkum.

5.4 Postup při zpracování údajů

Ve spolupráci s Oddělením psychologické pomoci Policejního prezidia byly získány statistické údaje Policie ČR Pardubického kraje z let 2013 až 2015. Tyto údaje byly následně zanalyzovány a vzájemně porovnány, čímž byla zároveň i ověřována DVC1.

Pro získání informací a sběr dat pomocí rozhovorů byl předem připravený formulář s otázkami pro respondenty, rozdělenými do několika skupin podle DVC, kdy v rámci rozhovorů byly jejich odpovědi na konkrétní otázky přímo zapisovány do formuláře a následně byly tyto rozhovory analyzovány, čímž byly hledány informace potřebné k zodpovězení DVC2, DVC3 a především HVO.

5.5 Úskalí výzkumu

V průběhu výzkumu, ve kterém byla jako hlavní zvolena metoda polostrukturovaného rozhovoru může dojít k ovlivnění respondenta špatně položenými otázkami ze strany tazatele. V některých případech může dojít k tomu, že dotazovanému bude podsunut názor výzkumníka na zkoumanou oblast. Dalším rizikem, které nelze vyloučit především v oblastech, kde se od pracovníků, tedy informantů, vyžaduje velmi důvěrné jednání, může být nedůvěra k výzkumníkovi. V rámci tohoto výzkumu však nebyly takové negativní skutečnosti zaznamenány. Většina z dotazovaných pokládala zvolené téma za zajímavé a do současné doby velmi málo zanalyzované.

Při výzkumné metodě analýza dokumentů může dojít k tomu, že budou vybrány nesprávné nebo pro daný výzkum nevhodné dokumenty. V případě tohoto výzkumu se jednalo o výroční zprávy Policejního prezidia ČR z let 2013 až 2015. Jednalo se tedy o správnou volbu.

5.6 Popis zkoumaného vzorku a průběh výzkumu

Při psaní bakalářské práce byla navázána spolupráce se střediskem BKB v Pardubicích. Dalším spolupracujícím článkem bylo oddělení psychologické pomoci

Policie ČR Pardubického kraje. Obě oddělení představovala především důležitý zdroj informací pro praktickou část bakalářské práce. Při její tvorbě bylo využito spisové dokumentace Policejního prezidia ČR, která byla v úvodu praktické části zanalyzována.

Zkoumaný vzorek byl zvolen zcela logicky dle tématu a výzkumného cíle práce, kdy byli informanti tvořeni dvěma skupinami. Na základě toho byly do dvou skupin formulovány i předem připravené otázky tak, aby v rámci rozhovorů byly získány co nejpřesnější informace. Otázky byly pokládány podle jednotlivých dílčích cílů. Rozhovory byly vedeny s policejními psychology Policie ČR, kteří jsou zároveň krizovými interventy, a dále s pracovníky BKB. Informanti působí v rámci Pardubického kraje a délka jejich praxe v dané oblasti čítala minimálně pět let. Všichni informanti byli obeznámeni s tématem a cílem výzkumu. Dále byli poučeni, že rozhovor je dobrovolný a souhlasili s ním. Na rozhovory byl ve všech případech adekvátní časový prostor v klidném a nerušeném prostředí kanceláří, čímž byly vytvořeny vhodné podmínky pro navázání vztahu mezi tazatelem a informantem. Navázání takto pozitivního vztahu pak mělo za následek mnohem vřelejší a spontánnější odpovědi. Rovněž nebyly zaznamenány žádné negativní postoje nebo projevy. Celé rozhovory byly přímo na místě zapisovány do notebooku. Výzkum probíhal v období od listopadu 2016 do ledna 2017.

Tabulka 5: Charakteristika zkoumaného vzorku

Informanti	Instituce	Pohlaví	Věk	Praxe
I 1	PČR	žena	32 let	5 let
I 2	PČR	žena	36 let	5 let
I 3	BKB	žena	33 let	6 let
I 4	BKB	muž	42 let	9 let

6 Interpretace dat

6.1 Vyhodnocení analýzy dokumentace

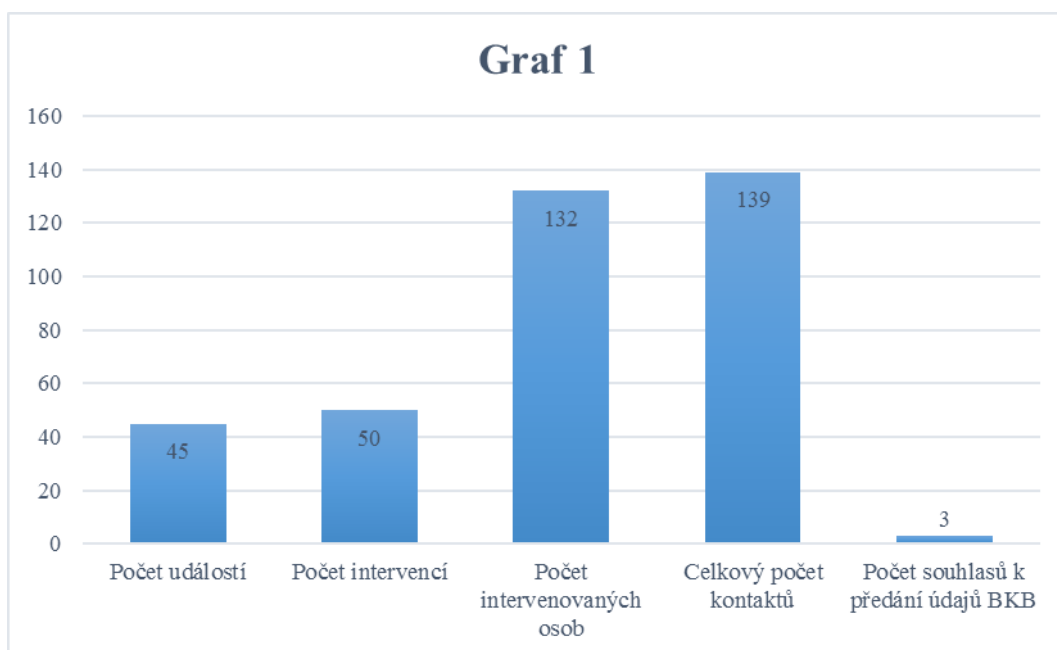
V předložené bakalářské práci byl porovnáván vývoj počtu obětí trestných činů a mimořádných událostí v Pardubickém kraji za období let 2013 až 2015. Statistická data jsou každoročně zpracována a prezentována ve Výroční zprávě, kterou vypracovává oddělení vedoucího psychologa Policejního prezidia ČR. Cílem této analýzy je vyhodnocení DVC1.

6.1.1 Porovnání a analýza vývoje počtu obětí trestných činů a mimořádných událostí v letech 2013 až 2015

Ze statistických dat Policie ČR byly zjišťovány počty poskytnutých intervencí, intervenovaných osob a celkový počet kontaktů. V grafech byly prezentovány i údaje o typech událostí v rámci kterých byly intervence poskytovány.

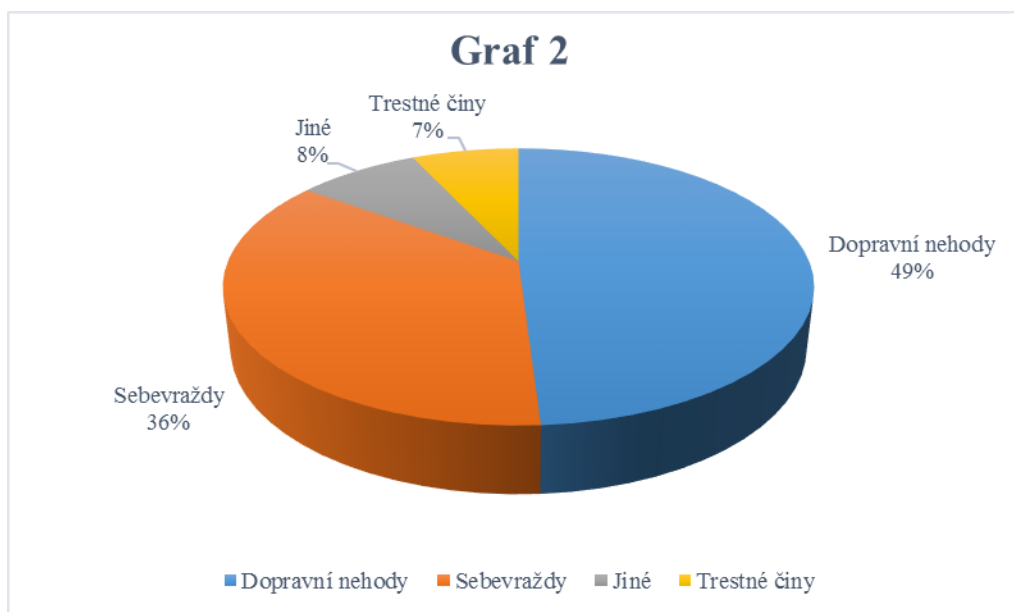
Rok 2013

Graf 1: Evidence systému pomoci obětem pro rok 2013 v Pardubickém kraji

Graf 1 představuje pohled na evidenci systému pomoci obětem za rok 2013 v Pardubickém kraji. Krizoví interventi Policie ČR vyjeli v rámci Pardubického kraje celkem k **45 událostem**, přičemž **50 krát** bylo nutné podat intervence **132 poškozeným osobám**. V **7 případech** bylo nutné intervenci opakovat. Celkově tedy učinili **139 kontaktů**. Počet souhlasů k předání údajů BKB daly **3 osoby**.

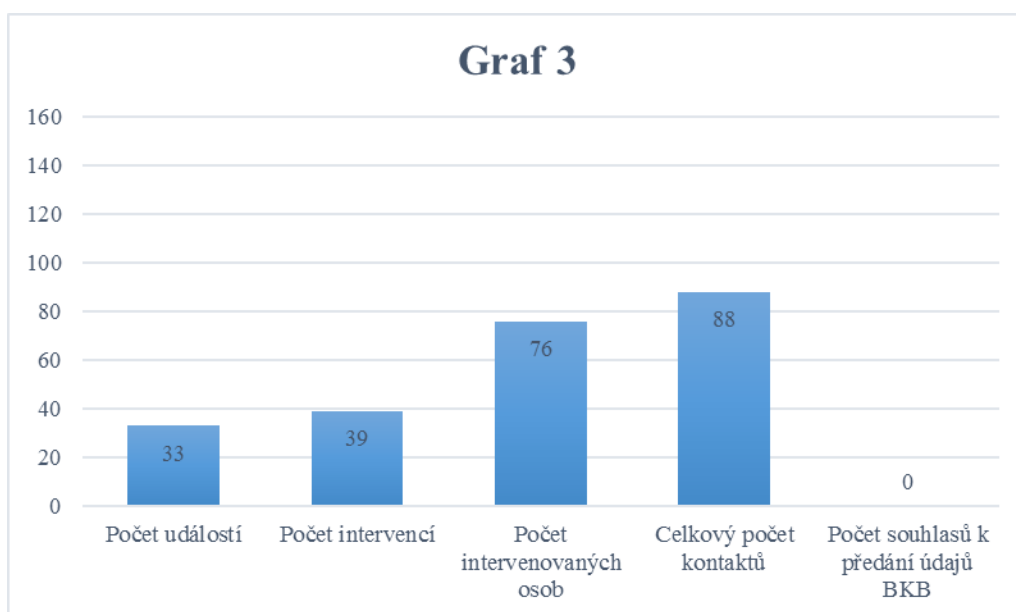
Graf 2: Počet intervenovaných osob dle událostí v roce 2013 v Pardubickém kraji

Graf 2 přináší přehled o počtu intervenovaných osob, které jsou rozděleny podle typu událostí v roce 2013 v Pardubickém kraji. Krizová intervence byla v roce 2013 poskytnuta celkově 132 poškozeným osobám. Největší podíl intervenovaných osob byl v souvislosti s dopravními nehodami, který činil celých 49 %. Další velmi častou příčinou bylo sebevražedné jednání, a to 36 % z celkového počtu osob, kterým byla intervence poskytnuta. Dalších 8 % byly osoby zařazené do kategorie s názvem „jiné“, pod kterou spadá např. utonutí, pracovní úrazy apod. Zbývajících 7 % pak připadá na osoby, kterým byla intervence poskytnuta z důvodu spáchání trestného činu.

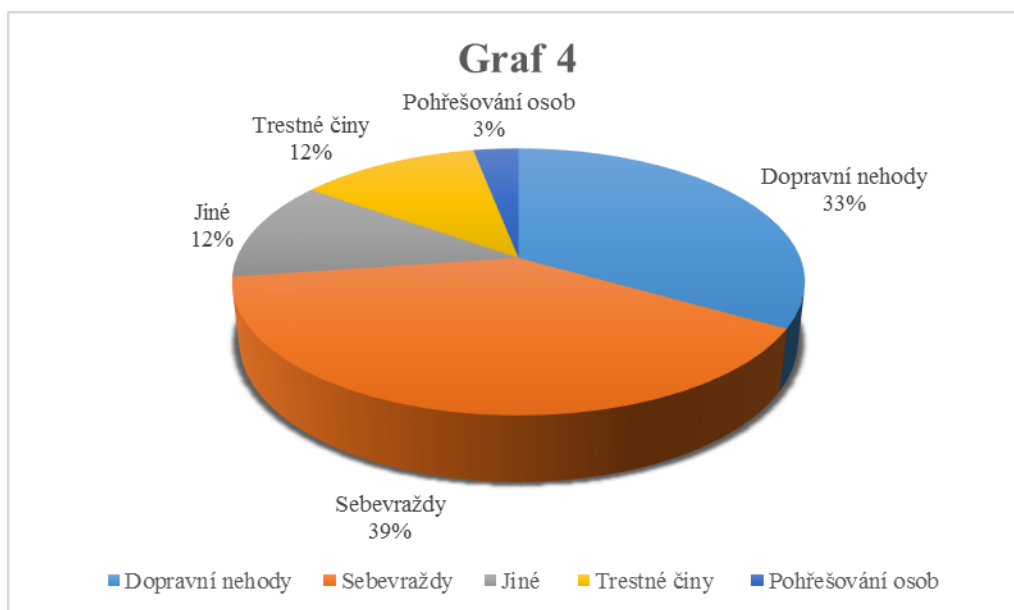
Rok 2014

Graf 3: Evidence systému pomoci obětem pro rok 2014 v Pardubickém kraji

Celkový přehled evidence systému pomoci obětem v roce 2014 v Pardubickém kraji znázorňuje graf 3. Krizoví interventi Policie ČR vyjeli v rámci Pardubického kraje celkem k **33 událostem**, přičemž **39 krát** bylo nutné podat intervence **76 poškozeným** osobám. Ve **12 případech** bylo nutné intervenci opakovat. Celkově tedy učinili **88 kontaktů**. Počet souhlasů k předání údajů BKB nedala **žádná osoba**.

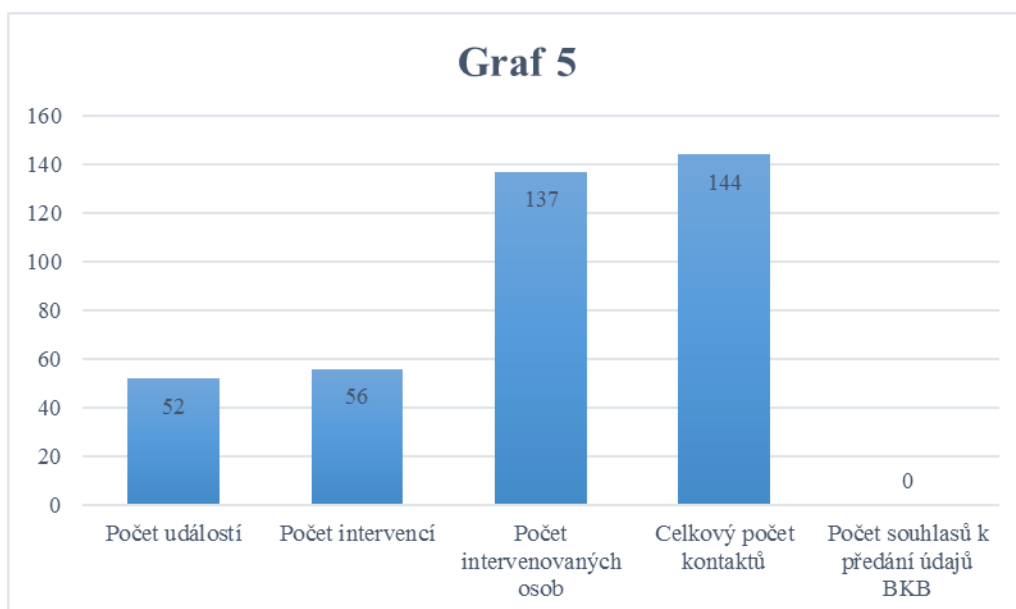
Graf 4: Počet intervenovaných osob dle událostí v roce 2014 v Pardubickém kraji

V grafu 4 jsou prezentovány počty osob, které byly intervenovány v roce 2014 v Pardubickém kraji, kdy tyto osoby jsou rozděleny podle typu událostí. Krizová intervence byla v roce 2014 poskytnuta celkově 76 poškozeným osobám. Největší podíl intervenovaných osob byl v souvislosti se sebevražedným jednáním, který činil 39 %, další velmi častou příčinou byly dopravní nehody, a to 33 % z celkového počtu osob, kterým byla intervence poskytnuta. Dalších 12 % byly osoby zařazené do kategorie s názvem „jiné“, pod kterou spadá např. utonutí, pracovní úrazy apod. Rovněž 12 % pak připadá na osoby, kterým byla intervence poskytnuta z důvodu spáchání trestného činu. Zbývající 3 % se týkaly pohřešování blízkých osob.

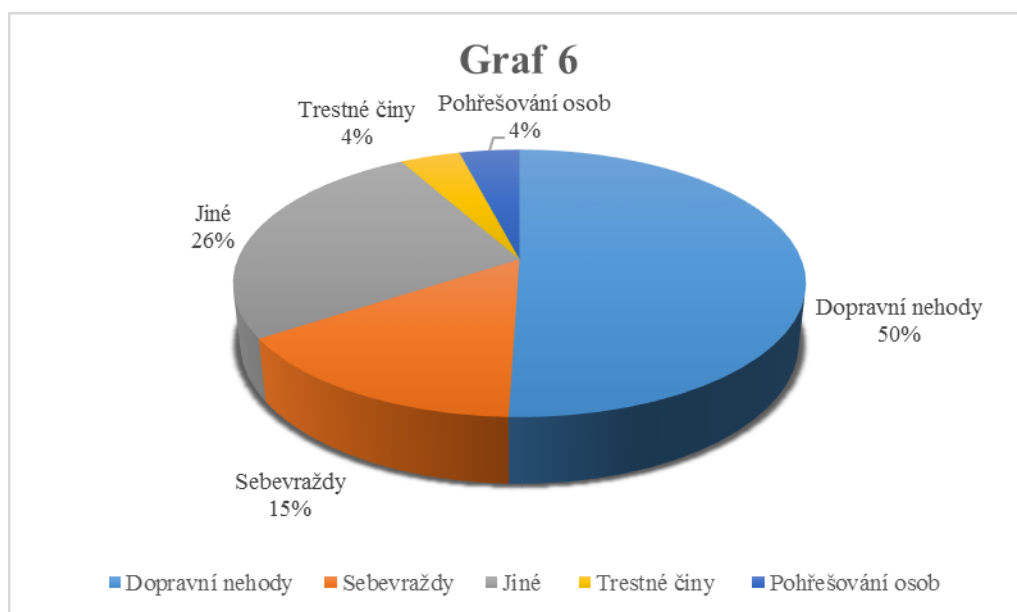
Rok 2015

Graf 5: Evidence systému pomoci obětem pro rok 2015 v Pardubickém kraji

Graf 5 přináší přehled evidence systému pomoci obětem za rok 2015 v Pardubickém kraji. Krizoví interventi Policie ČR vyjeli v rámci Pardubického kraje celkem k **52 událostem**, přičemž **56 krát** bylo nutné podat intervenci **137 poškozeným** osobám. V **7 případech** bylo nutné intervenci opakovat. Celkově tedy učinili **144 kontaktů**. Počet souhlasů k předání údajů BKB ani v tomto roce nedala **žádná osoba**.

Graf 6: Počet intervenovaných osob dle událostí v roce 2015 v Pardubickém kraji

Graf 6 představuje pohled na počet intervenovaných osob v roce 2015 v Pardubickém kraji, rozdělených podle typu událostí. Krizová intervence byla v roce 2015 poskytnuta celkově 137 poškozeným osobám. Největší podíl intervenovaných osob byl v souvislosti s dopravními nehodami, který činil přesně polovinu, tedy 50 %. S 26 % byly na pomyslném druhém místě osoby zařazené do kategorie s názvem „jiné“, pod kterou spadá např. utonutí, pracovní úrazy apod. Další častou příčinou bylo sebevražedné jednání, a to 15 % z celkového počtu osob, kterým byla intervence poskytnuta. Zbývajících 8 % se pak rovným dílem rozdělilo na osoby, kterým byla intervence poskytnuta buď z důvodu spáchání trestného činu anebo pohřešování blízké osoby.

Zhodnocení statistických dat z let 2013 až 2015

Tabulka 6: Přehled vývoje počtu obětí v Pardubickém kraji z let 2013 až 2015

Rok	2013	2014	2015
Událostí celkem	45	33	52
Počet intervencí	50	39	56
Počet intervenovaných osob	132	76	137
Počet kontaktů celkem	139	88	144
Počet předání kontaktů BKB	3	0	0

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že v roce 2014 klesl celkový počet událostí z čísla 45 na 33, což bylo pravděpodobně zapříčiněno vznikem ZOTČ a s tím související povinností policistů poučit všechny osoby poškozené v trestním řízení a předání základních informací pro oběť trestného činu, kde jsou uvedeny kontakty na navazující organizace. V roce 2015 následoval prudký nárůst na 52 událostí, což je ještě o 7 více, než v roce 2013. Na celkovém počtu událostí je přímo závislý i počet intervencí a intervenovaných osob, které se v poměru s událostmi celkem téměř nemění, tudíž je opět zřejmé, že v roce 2014 došlo oproti roku 2013 k poklesu intervencí, intervenovaných osob i kontaktů celkem a následně v roce 2015 k opětovnému zvýšení všech těchto atributů, které ve všech případech překonaly i rok 2013. Rovněž je patrné, že k předání kontaktů BKB dochází jen velmi zřídka, kdy v roce 2014 a 2015 nedošlo dokonce k žádnému předání informací, z čehož vyplývá, jak obtížné je pro krizové interventy Policie ČR tento souhlas od obětí získat.

Vyhodnocením grafů 2, 4 a 6 bylo zjištěno, že největší počet osob, které potřebovaly poskytnout krizovou intervenci, byly spojeny s dopravní nehodou. V roce 2013 se jednalo o 49 %, v roce 2014 o 33 % a v roce 2015 dokonce o 50 % z celkového počtu poskytnutých intervencí. Pouze v roce 2014 byla s 39 % nejčastější příčina poskytování krizové intervence sebevražedné jednání, které se v celkovém počtu intervenovaných osob v letech 2013 až 2015 zařadilo hned za dopravní nehody. U sebevražedného jednání však nastal rapidní pokles v roce 2015 na „pouhých“ 15 %, přičemž v roce 2013 se jednalo o 33 % a v roce 2014 o již zmiňovaných 39 % takových případů.

6.2 Vyhodnocení řízených rozhovorů

Jak jsem již uvedl v metodice této práce, jako druhou výzkumnou techniku sběru dat jsem zvolil řízené rozhovory s experty na předmětnou problematiku z řad krizových interventů Policie ČR a mezi pracovníky BKB, přičemž se u každé otázky očekává vyjádření a osobní stanoviska těchto odborníků na zkoumanou oblast. Otázky jsou vyhodnoceny každá zvlášť a výsledná zjištění z rozhovorů následně shrnuta a vyhodnocena jako celek, který je zásadní pro význam bakalářské práce.

Oproti původnímu předpokladu jsem bohužel nemohl uskutečnit rozhovor i s pracovníkem Probační a mediační služby ČR v Pardubickém kraji, jelikož má žádost

o realizaci tohoto rozhovoru byla vedoucím pracovníkem tohoto střediska opakovaně zamítnuta z důvodu velké časové vytíženosti všech pracovníků.

6.2.1 Ověření kvality spolupráce mezi Policií ČR a BKB v průběhu trestního řízení

Cílem je vyhodnotit DVC2: **Ověření kvality spolupráce mezi Policií ČR a BKB v průběhu trestního řízení.**

Informanti na otázku: „*Jak hodnotíte spolupráci Policie ČR a BKB?*“ shodně odpověděli, že spolupráce mezi Policií ČR a BKB je v současné době na velmi dobré úrovni a funguje bez větších komplikací. Navíc z odpovědi **I3**: „*Jako velmi důležitou, jelikož Policie ČR může jako první informovat oběť trestného činu o možné pomoci a podpoře BKB,*“ je zřejmé, že kvalita spolupráce závisí i na vzájemném uznání a respektování činnosti druhých.

Druhá otázka, která byla informantům položena pro naplnění dílčího cíle, zněla: „*Jak v praxi funguje spolupráce mezi BKB a Policií ČR na základě písemné dohody z roku 2010?*“ Stejně jako u předchozí otázky, se i zde všichni informanti shodli, že spolupráce funguje přesně dle zmíněné dohody. Dohoda tedy přesně splňuje účel, pro který byla podepsána. Oproti spolupráci s jinými institucemi je tato vzájemná spolupráce, dle vyjádření informantů, až nadstandartní.

Informantka I1: „*Nyní je spolupráce na vysoké úrovni, především s příchodem kontaktní pracovnice Mgr. Jenikové, díky čemuž se nestřídají různí poradci, je zajištěna kontinuita a znalost problematiky a její prohlubování v rámci projednávaných případů.*“

Z odpovědí na třetí otázku, týkající se, k jaké konkrétní spolupráci dochází mezi Policií ČR a BKB v průběhu poskytování krizové intervence policií již v průběhu trestního řízení, bylo zjištěno, že nejčastěji k takové spolupráci dochází v oblasti poradenství a psychologické péče, přičemž krizoví interventi Policie ČR poskytují tyto služby jako první. Následně, zpravidla po dvou až třech kontaktech s intervencí Policie ČR, jsou oběti odkazovány na navazující instituce sociální pomoci. Většinou se tak děje u případů, kde se předpokládá dlouhodobější péče, kterou Policie ČR zpravidla nemůže nabídnout.

Poslední otázkou spadající pod DVC2, která byla položena všem 4 informantům, byla: „*V jaké fázi nebo při jaké činnosti v popsané spolupráci a návaznosti nejčastěji vznikají*“

problémy?“ U této otázky se každý z dotazovaných informantů musel na chvíli zamyslet a nejednalo se tedy o zcela jednoznačné odpovědi, jako tomu bylo v předchozích případech. Po chvíli však opět téměř shodně uvedli, že si žádné problémy, které by při vzájemné spolupráci v poslední době vznikaly, nevybavují nebo je jednoduše nemají, jak vyznělo především z odpovědi **I3**: „*Ve spolupráci nemívám problémy, vše je o lidech, o jejich přístupu, ochotě a vstřícnosti.*

Následující otázky již byly pokládány pouze Informantkám **I1** a **I2**. Na otázku: „*S jakými institucemi sociální pomoci nejčastěji spolupracujete při práci s oběťmi?*“, obě odpověděly, že především s BKB, ale i s dalšími institucemi, jak vyplývá z odpovědi **I2**: „*Nejčastěji spolupracujeme s Bílým kruhem bezpečí, Probačně-mediační službou, Pestalozziho centrem a poté individuálně odkazujeme na psychology v civilní sféře.*“ Z této věty je patrné, že ačkoli instituce, která nejčastěji navazuje na trestní řízení a činnost krizových interventů Policie ČR je tedy zcela jednoznačně BKB, jsou i další instituce, které se zabývají pomoci obětem trestných činů nebo mimořádných událostí.

Informanti se následně vyjádřili k tomu, zda jsou oběti ochotné dávat souhlas s předáním údajů BKB. Zde se názory respondentů lišily, kdy **I1** uvádí, že: „*Nejsou ochotné, a my to od nich ani nevyžadujeme, rovnou jim předáme nebo zprostředkujeme kontakt na BKB. Papír je výrazná a komplikující překážka budované důvěry...*“, zatímco názor **I2** je takový, že: „*V případech, kdy je zprostředkování možné a klientovi je vysvětlen účel, s tím není žádný problém.*“ Takové odpovědi můžou být do jisté míry zapříčiněny nezkušeností interventů Policie ČR s oficiálním a „papírovým“ souhlasem s předáváním kontaktů BKB, což je podloženo i statistickými údaji z let 2013 až 2105, kdy v tomto období dali tento písemný souhlas pouze tři oběti.

Poslední otázkou pro naplnění DVC2, doplňující tu předchozí, byla otázka: „*Pokud oběti nesouhlasí s předáním údajů BKB, tak co je jejich nejčastějším důvodem?*“ Zde obě informantky uvedly, že oběti nevyjadřují přímo svůj nesouhlas s předáním údajů, ale jak již bylo v předchozím zmíněno, tak papír, tedy oficiální způsob souhlasu s předáním kontaktů BKB, je většinou pouze komplikující překážka, a proto se často obchází a oběti jsou předávány pracovníkům BKB po telefonické dohodě, bez písemného souhlasu, který by se projevil i ve výsledné statistice Policejního prezidia. Dalším důvodem je i přístup krizových interventů Policie ČR, kteří dle vyjádření **I1** zastávají názor, že: „*Oběti nejsou*

bezmocné, nesvéprávné osoby, tudíž jim chceme dát příležitost, samostatně se rozhodnout, zda BKB kontaktují či nikoli.“

Shrnutí dílčího výzkumného cíle 2

V předchozí části byly interpretovány údaje získané z jednotlivých tazatelských otázek, což napomohlo k zodpovězení předem stanoveného dílčího výzkumného cíle, kterým bylo ověřit kvalitu spolupráce mezi Policií ČR a BKB v průběhu trestního řízení. Na základě toho je možné konstatovat, že výzkumný soubor jako celek se shodl na tom, že vzájemná spolupráce Policie ČR a BKB je na vysoké úrovni, čemuž napomohla i dohoda o spolupráci mezi Policií ČR a BKB. Tato spolupráce je informanty považována za velmi důležitou. Velký vliv na kvalitu spolupráce má v současné době i fakt, že se všichni policisté a pracovníci BKB navzájem osobně znají. Z výsledných odpovědí výzkumného vzorku vyšlo najevo, že jediným problémem ve vzájemné spolupráci a návaznosti mezi Policií ČR a BKB jsou nízké počty osob, které písemně, dle podepsané dohody, souhlasí s tím, aby Policie ČR předala informace o jejich osobě a případu BKB. K samotnému předání dochází poměrně často, ale ve většině případů pouze na základě ústní dohody, nikoli tedy po písemném souhlasu oběti, jak bylo při podepsání dohody mezi Policií ČR a BKB, původně zamýšleno. Celkově však lze shrnout, že spolupráce v průběhu trestního řízení je alespoň mezi Policií ČR a BKB plně dostačující, a především v praxi fungující.

6.2.2 Zjištění limitů spolupráce a návaznosti trestního řízení na sociální práci a možnosti zlepšení do budoucna

Cílem je vyhodnotit DVC3: **Zjištění limitů spolupráce a návaznosti trestního řízení na sociální práci a možnosti zlepšení do budoucna.**

Z odpovědí na otázku: *„Jak hodnotíte celkovou efektivitu návaznosti mezi Policií ČR a BKB, respektive dalšími institucemi sociální pomoci?“* vyplynulo, že krizoví intervenenti Policie ČR fungují při prvotním kontaktu s oběťmi a jejich seznámení s dalšími možnostmi podpory velmi dobře. Jejich práci hodnotí kladně i pracovníci BKB. Všichni se také shodli, že celkově tato návaznost funguje tak, jak by měla a zcela bez problémů. Policie ČR ani navazující instituce se vzájemné spolupráci a návaznosti nijak nebrání, naopak je vítána, což potvrzuje i odpověď **I2**: *„V roce 2015 jsme uskutečnili seminář pro pomáhající*

organizace v Pardubickém kraji a setkání iniciované Policií ČR mělo velký ohlas. Organizace se spolupráci nebrání. Efektivitu jednotlivých případů však nemohu posoudit, protože zpravidla, pokud není zpětná vazba od klienta, nemáme zprávu, jak péče probíhá nebo dopadla.“ I přes kvalitní spolupráci a návaznost mezi Policií ČR a dalšími navazující institucemi, nemají policejní interventi žádné informace o další práci s obětí, kterou těmto institucím předali.

Mezi silné stránky vzájemné spolupráce, provázanosti a návaznosti informanti uvedli dobrou osobní znalost mezi policejními interventy a pracovníky BKB. Všichni navzájem tedy předem vědí, co od sebe mohou čekat, s kým spolupracují nebo komu oběť následně předávají, nebo naopak od koho ji přebírají. S tím souvisí i vynikající vzájemná komunikace. **I3** k tomu uvedla: *„Myslím si, že oběť vnímá Policii ČR, jako někoho, na koho se může spolehnout v pomoci při vyšetřování události, věří jí i v případě předání kontaktu na BKB. Lidé často říkají: “Na policii nám řekli, že vy nám pomůžete...“* Dalším pozitivem dnešní doby, je specializace některých institucí na konkrétní problémy nebo na určité typy klientů, v našem případě obětí. To však může být spojeno, dle **I1**, s následnou fragmentarizací. Mezi slabé stránky zařadila jedna informantka skutečnost, že není zcela provázána jedna jediná služba napříč všemi institucemi, kterými oběť postupně prochází. Ta se pak, dle slov **I2**, posílá pouze: *„(...) od čerta k ďáblu.“*, z čehož pramení, že se v některých institucích, např. po předání oběti od Policie ČR, začíná pracovat znovu od začátku, bez ohledu na předchozí činnost policejního interventa. Z toho částečně vyplývá odpověď i na další otázku, která zní: *„Jak byste případné nedostatky řešili?“* Jiné řešení uvedla **I3**, která uvedla, že *„(...) v některých případech může být řešením např. vzájemná komunikace, objasnění role pracovníka BKB apod. Vždy se však jedná o konkrétní případ.“*

Rozdílů mezi civilními institucemi a Policií ČR při pomoci obětem je dle informantů hned několik. Pohled **I2** na tyto rozdíly je: *„Policie ČR pomáhá v podobě krizové intervence v prvotní fázi, krátkodobě v době, kdy je člověk v šoku z tragické události, snaží se, aby oběti byla tragická zpráva sdělena co nejcitlivěji, byly jí nabídnuty prvotní správné informace a byla schopna „fungovat“ v prvotních okamžicích psychického rozrušení. Nemůžeme nabízet dlouhodobou péči. Každopádně následně, pokud je vyžádána pomoc přímo psychologa, můžeme se klienta ujmout i na delší dobu a zde je výhoda, že klient nemusí čekat dlouhou dobu, tak jako se tomu děje v civilní sféře, než se mu pomoc poskytne, protože reagujeme téměř okamžitě.“* Informanti mají obdobný názor v tom, že Policie ČR má oproti institucím v civilním sektoru jen omezené možnosti při práci

s oběťmi a zastává tak funkci jakési prvotní pomoci na místě trestného činu nebo mimořádné události, příp. pouze v krátkodobém horizontu. Tyto názory jsou potvrzeny i v následující odpovědi.

Informantka I3: „*Policie ČR má jinou roli než neziskový sektor. Neziskové organizace, dle své registrace, mohou poskytnout oběti pomoc a podporu v širším úhlu pohledu, např. pomoc a podpora při řešení sociální situace, právní informace, zprostředkování terapie, doprovody, pomoc při sepisování různých návrhů k soudu nebo třeba sepsání žádostí.*“

Na následující dvě otázky logicky odpovídali pouze informanti **I3** a **I4**, pracující pro BKB. K otázce: „*Jak byste hodnotili celkovou připravenost a odbornost pracovníků BKB pro práci s oběťmi?*“ uvedli, že v současné době je připravenost a vzdělanost všech pracovníků, tedy jak dobrovolníků, tak i manažerů na velmi vysoké úrovni, a to nejen proto, že kurz pro manažery BKB je skutečně odborný, ale i díky předávání si zkušeností mezi jednotlivými pracovníky BKB na společných poradách a supervizích. Druhou otázkou položenou pouze pracovníkům BKB byla: „*Jaká je vytiženost pracovníků BKB v rámci Pardubického kraje při pomoci obětem?*“ Z rozhovorů s informanty na tuto otázku bylo zjištěno, že dobrovolníci v poradně BKB pracují ročně s přibližně 100 osobami, které se staly obětí trestného činu nebo mimořádné události. Případový manažer BKB, který se převážně zabývá zvláště zranitelnými oběťmi, má na starost 40-50 takových obětí. **I4** k tomu dodává, že: „*Všichni jsou sice celkem vytiženi, ale nedá se zase říct, že by to mělo význam na kvalitu poskytovaných služeb.*“ Z toho lze usoudit, že personální zajištění BKB v Pardubickém kraji je, vzhledem k aktuálním potřebám a počtu obětí, dostačující.

Ostatní otázky byly v rámci rozhovorů pokládány již pouze krizovým interventům Policie ČR. První otázka v tomto bloku zněla: „*Jaký je dle Vás hlavní přínos krizových interventů Policie ČR v rámci kompletní pomoci obětem, včetně předání a následné práce navazujících organizací?*“ Jak již bylo zmíněno v předchozím textu, krizový intervenenti Policie ČR by měli být především prvotní pomocí a podporou pro zasažené oběti, kterým by měli umět v prvotní fázi pomoci a nasměrovat je dál. Např. při sdělování tragické zprávy pozůstalým se snaží postupovat co možná nejcitlivějším způsobem. Právě v těchto aspektech své práce spatřují krizoví intervenenti Policie ČR hlavní přínos v systému pomoci obětem trestných činů a mimořádných událostí.

Pomocí následujících otázek byly zjišťovány služební poměry krizových interventů Policie ČR, včetně jejich celkového počtu pro Pardubický kraj, a úroveň školení a vzdělávání. K otázce: „*Jak byste hodnotili celkovou připravenost a odbornost krizových interventů Policie ČR?*“ obě informantky jednoznačně uvedly, že připravenost všech členů týmu krizové intervence Policie ČR pro Pardubický kraj, je na dobré úrovni a všichni jsou schopni velmi kvalitní práce s oběťmi, především na místě činu. Navíc se **I2** jakožto vedoucí týmu krizové intervence vyjádřila i k samotnému vedení týmu a plánování dalšího vzdělávání všech členů týmu, k čemuž uvedla, že: „*Jako vedoucí týmu se snažím, aby interventi byli průběžně vzděláváni, pořádám každoročně minimálně dva dvoudenní až třídní semináře, kam zveme hosty z dalších institucí, kolegy z týmů krizové intervence z jiných krajů a probíráme kazuistické případy a další témata pro rozšíření kvalifikace.*“

Na předchozí otázku týkající se úrovně připravenosti krizových interventů Policie ČR, přímo navazuje i otázka: „*Jaké spatřujete zásadní nedostatky při školení krizových interventů Policie ČR?*“ Zde byl, jako hlavní problém vnímám fakt, že do současné doby nevydalo Policejní prezidium žádnou jednotnou metodiku pro školení krizových interventů. Každý kraj si tedy školí své interventy sám, dle vlastní metodiky. V současné době se již na takové jednotné metodice pracuje a zároveň probíhá školení lektorů. Dále byl jedním z nedostatků, které neumožňují ještě kvalitnější školení, zmíněn i finanční faktor. K tomuto problému se vyjádřila ze své pozice vedoucí týmu krizové intervence **I2**, která odpověděla, že se sice snaží, aby školení bylo ve všech oblastech, které vyžaduje praxe, ale samozřejmě by pomohlo, kdyby byly na vzdělání vyčleněny nějaké finance, což by umožňovalo zase jiný způsob následného vzdělávání, případně výcviku.

Vážnější nedostatky v práci samotných krizových interventů Policie ČR nespatřují. Největším problémem pro jejich práci je nízký počet případů, ke kterým je v praxi krizový intervent vyžádán. O spoustě případů, kde by mohl krizový intervent pomoci bezprostředně po trestném činu nebo tragické události, se tak dozvídají až s časovým odstupem z policejních databází. V důsledku toho pak nastávají situace, a to i přesto, že jsou všichni interventi pravidelně školeni a vzděláváni, kdy si v praxi musí poradit s nastalou krizovou situací, se kterou však nemá dostatek zkušeností anebo takovou situaci delší dobu řešit nemusel. Na toto téma **I2** také dodala: „*(...) Interventi jsou bohužel zpravidla voláni pouze k pozůstalým po sebevraždách nebo dopravních nehodách,*“ čímž tedy i částečně objasnila, proč je počet poskytovaných krizových intervencí v praxi nižší, než by za stávající situace mohl, a hlavně měl být.

V souvislosti s odpovědí na předchozí otázku si můžeme odpovědět i na otázku: „*Je v rámci Pardubického kraje dostatek krizových interventů?*“ Jak již bylo zmíněno v předešlém textu, krizový intervenenti nejsou voláni ke všem případům, kde by mohli být platní. Především z toho důvodu je jejich stav v Pardubickém kraji, který aktuálně čítá 21 členů, plně dostačující, dle **I2** dokonce optimální.

Na závěr byl všem informantům poskytnut prostor, aby každý uvedl své stanovisko k poslední otázce rozhovoru, která zněla: „*Kde vidíte největší možnosti do budoucna ještě zvýšit efektivitu při návaznosti a spolupráci s civilními organizacemi při pomoci obětem?*“ Dle předpokladů se názory a řešení jednotlivých informantů do jisté míry lišily. Např. **I3** spatřuje největší možnosti pro zlepšení v četnějším předávání kontaktů na BKB všem obětem trestných činů nebo mimořádných událostí. V takovém případě by se úplně každý, nejen ten, o kom bude subjektivně přesvědčený policejní krizový intervenent, že by pomoc BKB potřeboval, by se tak mohl rozhodnout a v klidu zvážit, zda některou ze služeb BKB využije. V některých bodech se však shodli informanti jak od Policie ČR, tak i z řad BKB. Ve svých odpovědích uvedli jako možný způsob, který by vedl ke zkvalitnění spolupráce, která je již v současné době na vysoké úrovni, zvýšení počtu společných setkání a porad. Jako možnost pro zvýšení efektivitu spolupráce a návaznosti **I4** uvedl doslova toto: „*Více společných setkání, seminářů nebo porad, kde by bylo možné probírat problémy u jednotlivých kazuistik a předávat si své poznatky z praxe, příp. i se zpětnou vazbou.*“ Obdobně se na toto téma vyjádřila i **I2**: „*Dávat o sobě navzájem průběžně vědět, pořádat další setkání a průběžně je zvat na naše semináře. Prostě, aby oni věděli o nás a my zase o nich.*“

Shrnutí dílčího výzkumného cíle 3

Mezi největší překážky a limity ve spolupráci a návaznosti trestního řízení na sociální práci lze uvést především chybějící zpětnou vazbu od pracovníků institucí sociální práce, kterým krizový intervenenti Policie ČR obětí předávají, a navazují tak na jejich činnost nebo ji doplňují. K samotným krizovým interventům se tak ve většině případů ani nedostane informace, jak následná péče probíhala nebo byla ukončena. Vyhodnocením rozhovorů byla také zjištěna potřeba větší provázanosti jediné služby napříč všemi institucemi, kterými oběť postupně prochází, čímž by se zamezilo opakování jednotlivých postupů a procesů, kterými si již oběť jednou prošla. Všichni z celkového počtu informantů jsou názoru, že jejich odborná připravenost a znalost, stejně jako jejich kolegů a

spolupracovníků, je v současné době na dobré úrovni a v rámci výzkumu nebyly zjištěny žádné problémy, které by se přímo týkaly návaznosti sociální práce na trestní řízení nebo spolupráce mezi institucemi, zabývajícími se pomocí obětem trestných činů nebo mimořádných událostí. V neposlední řadě je nutné zmínit fakt, že do současné doby, tedy za 7 let fungování týmů krizové intervence, nebyla Policejním prezidiem vydána jednotná metodika pro školení krizových interventů. Školení krizových interventů u policie omezuje i značně omezený rozpočet pro týmy krizové intervence. Dle všech zodpovězených otázek nastává, dle mého názoru, největší problém již při vyžádání krizového intervenanta na místo činu. Jak bylo z odpovědí výzkumného vzorku zařazeného u Policie ČR zjištěno, jsou krizoví intervenanti voláni především k dopravním nehodám a k pozůstalým po sebevraždách, zatímco u ostatních obětí, např. násilné trestné činnosti, je jejich potřeba velmi často podceňována nebo zcela opomíjena. Podstatné je také zmínit fakt, že jak krizových interventů Policie ČR, tak i pracovníků BKB, je v tomto období, vzhledem k počtu případů, kde je jich třeba, respektive, ke kterým jsou vyžádáni, plně dostačující počet, bez nutnosti dalšího navyšování personálních stavů.

Závěr

Jak bylo popsáno v teoretické části této bakalářské práce, samotná krize může mít spousty druhů příčin a typologií. Stejně tak je rozčleněn její průběh a jednotlivé fáze. Byla definována krizová intervence a specifikovány základní pojmy v souvislosti s pomocí obětem trestných činů. Podrobně byla popsána jak role Policie ČR, tak i sociální práce při práci s oběti trestných činů, včetně výčtu platné legislativy. Pozornost byla věnována i konkrétním civilním institucím zabývajících se pomocí obětem trestných činů a mimořádných událostí. Přesto se domnívám, že v teoretické části bakalářské práce nelze obsáhnout veškeré dostupné informace. Jedná se tak spíše o úvod a zasvěcení do dané problematiky.

V metodologické části práce, která byla zaměřena empiricky, byly zvoleny kvalitativní strategie, za pomoci analýzy dostupných dat a statistik a řízených rozhovorů s výzkumným vzorkem, pracujícím v různých fázích s oběti trestných činů a mimořádných událostí, získány komplexní údaje o spolupráci mezi Policií ČR a civilními institucemi ještě v průběhu trestního řízení, následné návaznosti těchto institucí sociální práce na činnost týmu krizové intervence Policie ČR, stejně jako o limitech při vzájemné spolupráci. Byly zjištěny silné stránky i nedostatky ve zmiňované spolupráci a při návaznosti sociální práce na trestní řízení.

Cílem práce bylo odpovědět na hlavní výzkumnou otázku: **Jak je v současné době efektivní návaznost sociální práce poskytovaná civilními institucemi na krizovou intervenci poskytovanou Policií ČR v rámci trestního řízení při pomoci obětem trestných činů a mimořádných událostí v Pardubickém kraji?** Hlavní výzkumný cíl byl transformován do třech dílčích výzkumných cílů. Na základě dílčích cílů byly postupně vyhodnoceny odpovědi od všech informantů. Byl porovnán a zanalyzován vývoj počtu obětí trestných činů a mimořádných událostí v Pardubickém kraji v letech 2013 až 2015, čímž bylo zjištěno, že počet krizových intervencí, poskytovaných Policií ČR je v posledních letech téměř konstantní. Výjimku tvoří rok 2014, kde byl razantní pokles pravděpodobně zapříčiněn v důsledku vzniku zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů. Orgány činné v trestním řízení dostaly za povinnost poučovat poškozené, jakožto oběti trestných činů a předávat jim kontakty na pomáhající instituce. Následkem toho bylo nabyto dojmu, že vyžadovat k obětem krizové interventy, již není v některých případech nutné. V praxi se však tento postup neosvědčil a došlo tak opětovnému navýšení počtu

krizových intervencí srovnatelné s rokem 2013, tedy před vznikem zmiňovaného zákona o obětech trestných činů. Rovněž bylo ověřeno, že kvalita spolupráce mezi Policií ČR a BKB v průběhu trestního řízení je na vysoké úrovni. Přesto se jako problém na první pohled může jevit skutečně nízký počet písemných souhlasů s předáním údajů BKB. V praxi jsou však tyto informace předávány, po předchozí ústní dohodě, i bez tohoto písemného souhlasu. Domnívám se tedy, že oficiální písemný souhlas, který je zahrnutý v dohodě mezi Policií ČR a BKB, je skutečně ve většině případů spíše překážkou než pomůckou pro krizové interventy, pracovníky BKB nebo samotné oběti. Tuto mou domněnku jednoznačně potvrzuje i samotná praxe. Žádné jiné zásadní problémy ani nedostatky zjištěny nebyly. Samotnou efektivitu návaznosti lze opět hodnotit převážně kladně. To bylo podloženo i faktem, že oslovení informanti se vyjadřovali zejména o silných stránkách a přednostech, které spatřují ve vzájemné osobní znalosti mezi pracovníky jednotlivých institucí. Dalším pozitivním zjištěním byla kvalita školení krizových interventů a specialistů, se kterou souvisí velmi dobrá připravenost a odbornost krizových interventů Policie ČR i pracovníků BKB. Když k tomu připočteme adekvátní personální stav, jeví se současná situace jako téměř bezproblémová. Téměř uvádím proto, jelikož do budoucna je zcela určitě možné spolupráci a návaznost posunout ještě o pomyslný stupínek výš. Cestou by mohly být např. již zmíněné společné, a hlavně pravidelné porady a semináře. Prostor by se dal také nalézt hned v samotném počátku, kdy jsou krizoví interventi Policie ČR k obětem voláni, čehož je bohužel využíváno především u autonehod a pozůstalých po sebevraždách. U ostatních obětí trestných činů nebo mimořádných událostí je důležitost krizové intervence a celkové pomoci obětem velmi často opomíjena nebo podceňována.

Na základě zjištěných výsledků pak lze konstatovat, že obě složky uváděné v této práci, které na sebe vzájemně navazují, jsou nepostradatelnou součástí celkového systému pomoci obětem trestných činů nebo mimořádných událostí. Policie ČR i navazující instituce sociální práce mají v určitých fázích práce s oběti svou nezastupitelnou funkci. V některých případech se naopak efektivně prolínají a doplňují, což je podpořeno kvalitní spoluprací již v průběhu trestního řízení a následné návaznosti při předání obětí institucím, které navazují na činnost Policie ČR. Domnívám se však, že v celkovém kontextu by mohla být poskytnuta pomoc většímu počtu obětí. Cílem do budoucna by tedy mělo být pomáhat většímu spektru obětí, např. násilné nebo mravnostní trestné činnosti.

Je třeba zmínit fakt, že výzkum byl, s ohledem na zvolenou strategii, proveden na nízkém počtu informantů. Navíc celý výzkumný vzorek reprezentoval pouze Pardubický kraj. Z toho důvodu není možné výsledky výzkumu generalizovat na všechny kraje v České republice. Aby měl výzkum vypovídající hodnotu v rámci celé České republiky, musel by obsáhnout mnohem více informantů napříč všemi kraji. Vzhledem k rozsahu této práce se jedná spíše o úvod do problematiky spolupráce a návaznosti mezi činnosti krizových interventů Policie ČR a civilními institucemi sociální práce.

Ačkoli je spolupráce a návaznost sociální práce na trestní řízení při pomoci obětem trestných činů a mimořádných událostí v Pardubickém kraji na vysoké úrovni, přesto z výsledků výzkumu vyplynuly možnosti, jak tyto činnosti ještě zkvalitnit. Navrhovaná opatření slouží zejména k zamyšlení se nad možným využitím v praxi. Na základě zjištěného bych doporučil následující:

1. Pořádat pravidelná vzájemná setkání nebo společné semináře a porady krizových interventů Policie ČR s pracovníky civilních institucí sociální práce, čímž by se zajistilo mnohem lepší poznání jednotlivých institucí navzájem.
2. Vzhledem k tomu, že v současné době si každé krajské ředitelství školí své krizové interventy dle vlastní metodiky, spatřuji jako nutnost sjednocení postupů a metodiky při školení krizových interventů u Policie ČR v rámci celé republiky. Takové sjednocení by mělo jednoznačně spadat do kompetence Policejního prezidia.
3. V rámci možností zajistit zpětnou vazbu k jednotlivým případům, kdy po ukončení práce s obětí, již krizový intervent Policie ČR ve většině případů nemá žádné informace o dalším průběhu intervence nebo pomoci obětem. Pokud by tyto informace měli, bylo by možné přizpůsobit další vzdělávání a semináře přímo aktuálním potřebám a problémům, které vznikají v praxi.
4. Zapracovat na lepší spolupráci a komunikaci u všech navazujících institucí, jako např. s oddělením sociálně-právní ochrany dětí v Pardubicích, se kterým je spolupráce v současné době horší. Nezaměřovat se pouze na BKB nebo PMS ČR, tedy instituce se kterými se spolupracuje nejčastěji.
5. Předávat vyššímu počtu obětí, v ideálním případě všem osobám, které se nějakým způsobem staly obětí trestného činu nebo mimořádné události kontakt na BKB. Kontakt může obětem předat i řadový policista z obvodního oddělení nebo dopravního inspektorátu, a to i v případě, že na místo nebyl z nějakého důvodu

vyžádán krizový intervent Policie ČR. Osoby zasažené tragickými událostmi by pak měly možnost, rozhodnout se, zda služeb BKB využijí.

Domnívám se, že cíle, které jsem stanovil v úvodu této bakalářské práce, se podařilo do velké míry naplnit. Návaznost sociální práce civilních institucí, které poskytují pomoc obětem trestných činů a mimořádných událostí na krizovou intervenci Policie ČR, poskytovanou v rámci trestního řízení při pomoci obětem na území Pardubického kraje, je v současnosti na skutečně dobré úrovni a její efektivita za poslední období zaznamenala zcela patrný nárůst. Za velmi cennou považuji zpětnou vazbu pracovníků BKB, která se většinou ke krizovým interventům Policie ČR vůbec nedostává. Doufám, že vzhledem k těmto pozitivním zkušenostem, budou nejen krizoví interveni, ale i širší čtenářská veřejnost přesvědčeni a ujisti se o potřebě a smyslu i nadále pomáhat obětem trestných činů a mimořádných událostí, alespoň tak kvalitně, jako doposud.

Použitá literatura a zdroje

Bibliografie:

- BAŠTECKÁ, Bohumila. *Psychosociální krizová spolupráce*. Praha : Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4195-6.
- BAŠTECKÁ, Bohumila. *Terénní krizová práce*. Praha : Grada, 2005. ISBN 80-247-0708-X.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Plzeň : Aleš Čeněk s.r.o., 2009. ISBN 80-86473-86-4.
- DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha : Univerzita Karlova, 2008. ISBN 978-80-246-0139-7.
- HARTL, Pavel. HARTLOVÁ, Helena. *Velký psychologický slovník*. 2. vyd. Praha : Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-569-1.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.
- MLČÁK, Zdeněk. *Emergentní psychologie a krizová intervence*. Ostrava : Ostravská univerzita, 2011. ISBN 978-80-7368-950-6.
- NOVOSAD, Libor. *Základy teorie a metod sociální práce*. II. díl vybrané problémy, přístupy a metody sociální práce. Liberec: Technická univerzita, 2004. ISBN 80-7083-890-6.
- NOVOTNÁ, Věra. SCHIMMERLINGOVÁ, Věra. *Sociální práce její vývoj a metodické postupy*. Praha : Univerzita Karlova, 1992. ISBN 80-7066-483-5.
- PEŠATOVÁ, Ilona. ŠVINGALOVÁ, Dana. *Úvod do speciálně pedagogické a sociální problematiky*. Liberec: Technická univerzita, 2005. ISBN 80-7083-985-6.
- SLAIKEU, Karl. 1990 in PEŠATOVÁ, Ilona. ŠVINGALOVÁ, Dana. *Úvod do speciálně pedagogické a sociální problematiky*. Liberec: Technická univerzita, 2005. ISBN 80-7083-985-6.
- ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize - psychologický a sociologický fenomén*. Praha : Grada Publishing, 2004. ISBN 80-247-0888-4.

ŠPATENKOVÁ, Nadežda. *Krizová intervence pro praxi*. Praha : Grada, 2011. ISBN 80-247-0586-9.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha : Portál, 2008. ISBN 80-7178-802-3.

VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence*. Praha : Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0210-7.

VYMĚTAL, Štěpán. *Krizová komunikace a komunikace rizika*. Praha : Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2510-9.

VYMĚTAL, Štěpán. Příčiny krize. 1995 in VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence*. Praha : Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0210-7.

ŽILOVÁ, Anna. *Kapitoly z teorie sociální práce I*, Žilina : EDIS, 2000. ISBN 80-7100-783-8.

Elektronické zdroje:

Asociace denních stacionářů a krizových center. *O krizové intervenci a krizových centrech*, [online] 2008. (cit. 27. 9. 2016). dostupné na :

<http://www.adskc.cz/index.php?id=5&article=1732>

Bílý kruh bezpečí, o. s. *Dohoda mezi Policií ČR a Bílým kruhem bezpečí, o. s., o poskytování pomoci obětem trestné činnosti*. [online] 2010. (cit. 5. 10. 2016). Dostupné na : <http://www.bkb.cz/aktuality/n22-dohoda-mezi-policii-cr-a-bilym-kruhem-bezpeci-o-poskytovani-pomoci-obetem-trestne-cinnosti/>

Bílý kruh bezpečí, o. s. *Doporučení a rozhodnutí*. [online] 2009. (cit. 02. 11. 2016).

Dostupné na : www.bkb.cz/pro-odborniky/doporuceni-a-rozhodnuti/

Bílý kruh bezpečí, o. s. *Legislativní a expertní činnost*. [online] 2009. (cit. 22. 10. 2016).

Dostupné na : www.bkb.cz/o-nas/projektova-cinnost/

Bílý kruh bezpečí, o. s. *Úřední věstník Evropské unie*. [online] 2012. (cit. 18. 11. 2016).

Dostupné na : https://www.pmscr.cz/download/obeti_smernice_tc_2012_29_eu_cz.pdf

FLANNERY, Raymond B. EVERLY, George S. *International Journal of Emergency Mental Health. Crisis Intervention: A Review*. [online] 2015. (cit. 9.1.2017). Dostupné na : www.studymode.com/essays/Crisis-Intervention-a-Review-76171159.html

Oddělení psychologických služeb. Dostupné na intranetu Policie České republiky :

<http://www-stc.pcr.cz/op/ops>

Probační a mediační služba České republiky. *Mediace – leták*. [online] 2016. (cit. 17. 11. 2016). Dostupné na : https://www.pmscr.cz/images/clanky/letak_Mediacce_CZ.pdf

Úřad vlády České republiky. *Programové prohlášení Vlády České republiky*. [online] 2010. (cit. 08. 11. 2016). Dostupné na : http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/Programove_prohlaseni_vlady.pdf

Zákony:

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 97/2010, o zřízení systému psychologické pomoci obětem trestných činů a mimořádných událostí

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů

Seznam tabulek a grafů

Tabulky:

Tabulka 1: Inventář životních událostí.....	6
Tabulka 2: Transformační tabulka dílčího výzkumného cíle 1.....	24
Tabulka 3: Transformační tabulka dílčího výzkumného cíle 2.....	25
Tabulka 4: Transformační tabulka dílčího výzkumného cíle 3.....	26
Tabulka 5: Charakteristika zkoumaného vzorku.....	29
Tabulka 6: Přehled vývoje počtu obětí v Pardubickém kraji z let 2013 až 2015.....	34

Grafy:

Graf 1: Evidence systému pomoci obětem pro rok 2013 v Pardubickém kraji.....	30
Graf 2: Počet intervenovaných osob dle událostí v roce 2013 v Pardubickém kraji.....	31
Graf 3: Evidence systému pomoci obětem pro rok 2014 v Pardubickém kraji.....	32
Graf 4: Počet intervenovaných osob dle událostí v roce 2014 v Pardubickém kraji.....	32
Graf 5: Evidence systému pomoci obětem pro rok 2015 v Pardubickém kraji.....	33
Graf 6: Počet intervenovaných osob dle událostí v roce 2015 v Pardubickém kraji.....	34

Seznam příloh

Příloha A Rozhovor s informantkou I1.....	I
Příloha B Rozhovor s informantkou I2.....	IV
Příloha C Rozhovor s informantkou I3.....	VII
Příloha D Rozhovor s informantem I4.....	IX
Příloha E Dohoda mezi Policií České republiky a Bílým kruhem bezpečí o předávání informací o obětech trestných činů a mimořádných událostí.....	XI

Přílohy

Příloha A Rozhovor s informantkou I1

1) Jak hodnotíte spolupráci Policie ČR a BKB?

- *Spolupráce s BKB, se kterým spolupracujeme zcela jednoznačně nejčastěji, je výborná, až bych řekla nadstandartní.*

2) Jak v praxi funguje spolupráce mezi Policií ČR a BKB na základě písemné dohody z roku 2010?

- *Nyní je spolupráce na vysoké úrovni, především s příchodem kontaktní pracovnice Mgr. Karolíny Jeníkové, protože se nestřídají různí poradci, je zajištěna kontinuita a znalost problematiky a její prohlubování v rámci projednávaných případů.*

3) K jaké spolupráci s navazujícími organizacemi dochází při poskytování krizové intervence PČR v průběhu trestního řízení?

- *Poradenství a psychologická péče.*

4) V jaké fázi nebo při jaké činnosti v popsané spolupráci a návaznosti nejčastěji vznikají problémy?

- *Při sdělování úmrtí a následný šok, později v souvislosti se vznikem PTSP. Ve spolupráci a při předání žádný.*

5) S jakými institucemi sociální pomoci nejčastěji spolupracujete při práci s oběťmi?

- *Nejčastěji zcela určitě s BKB.*

6) Jsou oběti ochotné dávat souhlas s předáním údajů BKB?

- *Nejsou ochotné, a my to od nich ani nevyžadujeme, rovnou jim předáme nebo zprostředkujeme kontakt na BKB. Papír je výrazná a komplikující překážka budované důvěry.*

7) Pokud oběti nesouhlasí s předáním údajů BKB, tak co je jejich nejčastějším důvodem?

- *Oběti nejsou bezmocné, nesvéprávné osoby, chceme jim dát příležitost sami si rozhodnout, zda BKB kontaktují či ne.*

8) Jak hodnotíte celkovou efektivitu návaznosti mezi Policií ČR a BKB, respektive dalšími institucemi sociální pomoci?

- *Kromě sociálních služeb je velmi dobrá. Trochu horší asi jen s OSPOD.*

9) V čem spatřujete silné, a naopak slabé stránky takové spolupráce a návaznosti?

- *Specializace některých organizací. S tím však související fragmentarizace. Slabé mě nenapadají.*

10) Jak byste případné nedostatky řešili?

- *Provázanost jedné jediné služby, tedy neposílat pouze „od čerta k ďáblu...“*

11) Jaký spatřujete rozdíl mezi Policií ČR a civilními institucemi při pomoci obětem?

- *Téměř žádný. Dle mě je až příliš mnoho organizací dělající to samé.*

12) Jaký je dle Vás hlavní přínos krizových interventů Policie ČR v rámci kompletní pomoci obětem, včetně předání a následné práce navazujících organizací?

- *Policie je prvotní kontakt s těmito lidmi, měli by být schopni pomoci a nasměrovat dál.*

13) Jak byste hodnotili celkovou připravenost a odbornost krizových interventů Policie ČR?

- *Na dobré úrovni, školení a kazuistické semináře minimálně 2 x ročně, schůzky s dalšími pomáhajícími organizacemi apod.*

14) Jaké spatřujete zásadní nedostatky při práci krizových interventů Policie ČR?

- *Někdy je dost málo intervencí a člověk z toho pak „vypadne“. S tím poté souvisí, že po delším časovém odstupu se někdy dostavuje stres, jak vůbec řešit nastalé krizové situace.*

15) Jaké spatřujete zásadní nedostatky při školení krizových interventů Policie ČR?

- *Jednotná metodika v rámci Policie ČR. V současné době si každý kraj školí interventy sám. Nyní se na školení lektorů pracuje, resp. na metodice, co by měl přesně intervent vědět.*

16) Je v rámci Pardubického kraje dostatek krizových interventů?

- *Je dostatek, cca 20, přičemž tedy nehrozí vyhoření. Zároveň, ale pokud v týdnu, kdy slouží, není žádná krizová intervence, hrozí spíše velká prodleva mezi intervencemi, a s tím spojené delší prodlevy.*

17) Kde vidíte největší možnosti do budoucna ještě zvýšit efektivitu při návaznosti a spolupráci s civilními organizacemi při pomoci obětem?

- *V rozboru kazuistik, v čem konkrétně umí ty organizace pomoci.*

Příloha B Rozhovor s informantkou I2

1) Jak hodnotíte spolupráci Policie ČR s BKB?

- *Navazující organizace kontaktujeme v relativně minimálním počtu případů. Zejména pokud předpokládáme nutnost další následné péče nebo si ji sám klient vyžádá, je to vzhledem k případu vhodné.*

2) Jak v praxi funguje spolupráce mezi Policií ČR a BKB na základě písemné dohody z roku 2010?

- *Spolupráce s BKB funguje bezproblémově, někdy na základě písemných jednotlivých souhlasů klienta s touto službou, poté je souhlas předáván skupině krizové intervence.*

3) K jaké spolupráci s navazujícími organizacemi dochází při poskytování krizové intervence PČR v průběhu trestního řízení?

- *Zpravidla odkazujeme oběť na navazující organizace po prvotních dvou až třech kontaktech s našimi interventy. Jde o případy, kde se předpokládá dlouhodobější péče.*

4) V jaké fázi nebo při jaké činnosti v popsané spolupráci a návaznosti nejčastěji vznikají problémy?

- *Při své praxi se neseťkávám s žádnými problémy.*

5) S jakými institucemi sociální pomoci nejčastěji spolupracujete při práci s oběťmi?

- *Nejčastěji spolupracujeme s BKB, Probačně-mediační službou, Pestalozziho centrem a poté individuálně odkazujeme na psychology v civilní sféře.*

6) Jsou oběti ochotné dávat souhlas s předáním údajů BKB?

- *V případech, kdy je zprostředkování možné a klientovi je vysvětlen účel, s tím není žádný problém*

7) Pokud oběti nesouhlasí s předáním údajů BKB, tak co je jejich nejčastějším důvodem?

- *Nevzpomínám si, že by se v případech, kdy jsem jim osobně tuto možnost nabízela, bránili souhlas dát nebo situace toto nevyžadovala – předávat klienta.*

8) Jak hodnotíte celkovou efektivitu návaznosti mezi Policií ČR a BKB, respektive dalšími institucemi sociální pomoci?

- *V roce 2015 jsme uskutečnili seminář pro pomáhající organizace v Pardubickém kraji a setkání iniciované Policií ČR mělo velký ohlas, organizace se spolupráci nebrání. Efektivitu jednotlivých případů nemohu posoudit, protože zpravidla, pokud není zpětná vazba od klienta, nemáme zprávu, jak péče probíhá nebo dopadla.*

9) V čem spatřujete silné, a naopak slabé stránky takové spolupráce a návaznosti?

- *Silnou stránku vidím v osobní znalosti mezi námi a pracovníky z BKB, a s tím související solidní vzájemnou komunikaci. Jako slabinu bych asi označila, jak jsem uvedla při předchozí otázce, že nemáme zpětnou vazbu, jak vůbec probíhá další práce s obětí, po našem předání navazujícím institucím.*

10) Jak byste případné nedostatky řešili?

- *Bohužel nedokážu říct.*

11) Jaký spatřujete rozdíl mezi Policií ČR a civilními institucemi při pomoci obětem?

- *Policie ČR pomáhá v podobě krizové intervence v prvotní fázi, krátkodobě v době, kdy je člověk v šoku z tragické události. Snaží se, aby oběti byla tragická zpráva sdělena co nejcitlivěji, byly jí nabídnuty prvotní správné informace a byla schopna „fungovat“ v prvotních okamžicích psychického rozrušení. Nemůžeme nabízet dlouhodobou péči. Každopádně následně, pokud je vyžádána pomoc přímo psychologa, můžeme se klienta ujmout i na delší dobu. Zde je výhoda, že klient nemusí čekat dlouhou dobu, tak jako se tomu děje v civilní sféře, než se mu pomoc poskytne, protože reagujeme téměř okamžitě.*

12) Jaký je dle Vás hlavní přínos krizových interventů PČR v rámci kompletní pomoci obětem, včetně předání a následné práce navazujících organizací?

- *Již zodpovězeno v předchozí otázce.*

13) Jak byste hodnotili celkovou připravenost a odbornost krizových interventů Policie ČR?

- *Jako vedoucí týmu se snažím, aby interventi byli průběžně vzděláváni, pořádám každoročně minimálně dva dvoudenní až třídenní semináře, kam zveme hosty z dalších institucí, kolegy z týmů krizové intervence z jiných krajů a probíráme kazuistické případy a další témata pro rozšíření kvalifikace.*

14) Jaké spatřujete zásadní nedostatky při práci krizových interventů Policie ČR?

- *Myslím, že by policejní krizoví intervenenti mohli pomoci v mnohem více případech, než se tak v praxi děje. Záleží však na operačních důstojnících, výjezdové skupině a případně dalších policistech na místě události, aby si pomoc krizového intervenenta vyžádali. A to hlavně v případech, které stěžejně patří do krizové intervence, jako např. násilná trestná činnost, oběti trestných činů apod. Intervenenti jsou bohužel zpravidla voláni pouze k pozůstalým po sebevraždách nebo dopravních nehodách.*

15) Jaké spatřujete zásadní nedostatky při školení krizových interventů Policie ČR?

- *Snažím se, aby školení bylo ve všech oblastech, které vyžaduje praxe, samozřejmě by pomohlo, kdyby na vzdělání krizových interventů byly vyčleněny nějaké finance, což by umožňovalo zase jiný způsob následného vzdělávání, případně výcviku*

16) Je v rámci Pardubického kraje dostatek krizových interventů?

- *V rámci Pardubického kraje máme celkem 21 krizových interventů, v plánu je vyškolení dalšího, vzhledem k počtu intervencí a pokrytí pohotovosti se v současné době jeví tento počet jako optimální.*

17) Kde vidíte největší možnosti do budoucna ještě zvýšit efektivitu při návaznosti a spolupráci s civilními organizacemi při pomoci obětem?

- *Dávat o sobě navzájem průběžně ještě víc vědět, pořádat další setkání a průběžně je zvat na naše semináře. Prostě, aby oni věděli o nás a my zase o nich.*

Příloha C Rozhovor s informantkou I3

1) Jak hodnotíte spolupráci mezi Policií ČR a BKB?

- *Jako velmi důležitou, jelikož Policie ČR může jako první informovat oběť trestného činu o možné pomoci a podpoře BKB.*

2) Jak v praxi funguje spolupráce mezi BKB a Policií ČR na základě písemné dohody z roku 2010?

- *Ano, přesně dle podepsané dohody.*

3) K jaké spolupráci s Policií ČR dochází v průběhu poskytování krizové intervence policejními psychology v průběhu trestního řízení?

- *Ano, policejní psychologové poskytují krizovou intervenci jako první a pokud vyhodnotí možnost další podpory ze strany BKB, dojde k předání, nebo dojde k zprostředkování, vždy se souhlasem oběti, přímo vyšetřovatelem Policie ČR bez intervence psychologa Policie ČR.*

4) V jaké fázi nebo při jaké činnosti v popsané spolupráci a návaznosti nejčastěji vznikají problémy?

- *Ve spolupráci nemívám problémy, vše je o lidech, o jejich přístupu, ochotě a vstřícnosti.*

5) Jak hodnotíte celkovou efektivitu návaznosti mezi Policií ČR a BKB? Příp. pokud máte zkušenosti i s jinými organizacemi, prosím uveďte.

- *Spolupráce je velmi podstatná a důležitá, protože od Policie ČR může oběť trestného činu získat informaci o pomoci a podpoře BKB. Když přichází do BKB oběť sama, získá informaci o BKB např. od rodiny, přátel, lékaře, z internetu atd.*

6) V čem spatřujete silné, a naopak slabé stránky takové spolupráce a návaznosti?

- *Především silnou stránku v předání kontaktu oběti trestného činu, a popřípadě samotné zprostředkování spolupráce, dále ve vzájemné komunikaci s Policií ČR, se souhlasem oběti trestného činu. Myslím si, že oběť vnímá Policii ČR, jako někoho, na koho se může spolehnout v pomoci při vyšetřování trestného činu, věří jí a proto i předání kontaktu na BKB Policií ČR, je často pro oběť*

důležitá a důvěryhodná. Často říkají: “Na policii nám řekli, že vy nám pomůžete...” Slabé stránky mě nenapadají.

7) Jak byste případné nedostatky řešili?

- *Zde záleží na tom, o jaké nedostatky by šlo. V některých případech může být řešením např. vzájemná komunikace, objasnění role pracovníka BKB apod. Vždy se však jedná o konkrétní případ.*

8) Jaký spatřujete rozdíl mezi civilními institucemi a Policie ČR při pomoci obětem?

- *Policie ČR má jinou roli než neziskový sektor. Neziskové organizace, dle své registrace, mohou poskytnout oběti pomoc a podporu v širším úhlu pohledu, např. pomoc a podpora při řešení sociální situace, právní informace, zprostředkování terapie, doprovody, pomoc při sepisování různých návrhů k soudu nebo třeba sepsání žádostí.*

9) Jak byste hodnotili celkovou připravenost a odbornost pracovníků BKB pro práci s oběti?

- *Na vysoce odborné úrovni, dobrovolníci, např. z řad státních zástupců, soudců nebo psychologů, i příp. manažeři BKB musí absolvovat nejen povinný výcvik BKB, pravidelné porady BKB a supervize, ale i nadále se sebevzdělávat.*

10) Jaká je vytíženost pracovníků BKB v rámci Pardubického kraje při pomoci obětem?

- *Poradna BKB, tedy dobrovolníci, v konzultační hodiny v úterý a ve čtvrtek, mají cca 100 obětí za rok a případový manažer, zabývající se většinou zvláště zranitelnými oběti, má 40-50 obětí trestných činů za rok.*

11) Kde vidíte největší možnosti do budoucna ještě zvýšit efektivitu při návaznosti a spolupráci s Policií ČR při pomoci obětem?

- *Zvýšit informovanost o možnostech spolupráce Policie ČR a BKB, a obětem více předávat kontakt na BKB, aby měl každý možnost sám zvážit a rozhodnout se, zda služeb BKB využije.*

Příloha D Rozhovor s informantem I4

1) Jak hodnotíte spolupráci Policií ČR a BKB?

- Pouze kladně, v posledních letech se situace rapidně zlepšila, především po zřízení týmů krizové intervence Policie ČR.

2) Jak v praxi funguje spolupráce mezi BKB a Policií ČR na základě písemné dohody z roku 2010?

- Dle mého názoru tak, jak by měla.

3) K jaké spolupráci s Policií ČR dochází v průběhu poskytování krizové intervence policejními psychology v průběhu trestního řízení?

- S obětí nejdříve pracuje policejní psycholog, který ji v případě potřeby, tedy při potřebě dlouhodobější práce s obětí, zprostředkovává kontakt na pracovníka BKB, většinou pouze telefonicky, v některých případech i písemně. Vyloženě ke spolupráci v pravém slova smyslu v podstatě nedochází.

4) V jaké fázi nebo při jaké činnosti v popsané spolupráci a návaznosti nejčastěji vznikají problémy?

- Problémy vznikají pouze výjimečně a nedá se říct, že by to bylo v nějaké fázi nebo při konkrétní činnosti.

5) Jak hodnotíte celkovou efektivitu návaznosti mezi Policií ČR a BKB? Příp. pokud máte zkušenosti i s jinými organizacemi, prosím uveďte.

- Myslím, že to funguje zcela bez problémů.

6) V čem spatřujete silné, a naopak slabé stránky takové spolupráce a návaznosti?

- Osobní znalost policejních interventů a specialistů BKB mezi sebou, kteří tak vědí, co od sebe čekat, a kvalitní zprostředkování kontaktu na BKB policejními psychology. Vyloženě slabé stránky mě nenapadají.

7) Jak byste případné nedostatky řešili?

- Nic mě nenapadá.

8) Jaký spatřujete rozdíl mezi civilními institucemi a Policií ČR při pomoci obětem?

- *Policie ČR má pouze omezené možnosti při pomoci a práci s oběti. Její úloha spočívá zejména v prvotní pomoci, např. psychologická podpora a následně, pokud to situace vyžaduje, předání kontaktů na další pomáhající instituce, jako je třeba BKB.*

9) Jak byste hodnotili celkovou připravenost a odbornost pracovníků BKB pro práci s oběti?

- *V současnosti již na velmi vysoké úrovni. Nejen proto, že kurz pro manažery BKB je skutečně odborný, ale i díky předávání si zkušeností mezi jednotlivými pracovníky BKB na společných poradách a supervizích.*

10) Jaká je vytíženost pracovníků BKB v rámci Pardubického kraje při pomoci obětem?

- *Všichni jsou sice celkem vytíženi, ale nedá se zase říct, že by to mělo význam na kvalitu poskytovaných služeb.*

11) Kde vidíte největší možnosti do budoucna ještě zvýšit efektivitu při návaznosti a spolupráci s Policií ČR při pomoci obětem?

- *Více společných setkání, seminářů nebo porad, kde by bylo možné probírat problémy u jednotlivých kazuistik a předávat si své poznatky z praxe, příp. i se zpětnou vazbou.*

Příloha E Dohoda mezi Policií České republiky a Bílým kruhem bezpečí, o. s. o poskytování pomoci obětem trestné činnosti

Policie České republiky
zastoupená policejním prezidentem genmjr. Mgr. Oldřichem MARTINŮ
se sídlem Strojnická 27, 170 89 Praha 7
(dále jen „policie“)

a

Bílý kruh bezpečí, o. s.
jednající prezidentkou sdružení Mgr. Petrou VITOUŠOVOU
IČ: 47607483
se sídlem U Trojice 2, 150 00 Praha 5
(dále jen „sdružení“)

uzavírají na základě Rámcového rozhodnutí Rady Evropské Unie (2001/220/SVV) ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení a podle Doporučení (2006)8 Výboru ministrů členským státům ohledně pomoci obětem trestných činů přijatého dne 14. června 2006, podle § 14 a 17 písm. a) bodu 3. zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, a v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, tuto dohodu o poskytování pomoci obětem trestné činnosti (dále jen „dohoda“).

Čl. 1

Předmět dohody

Dohodou se upravuje postup při zprostředkování kontaktu a předávání osobních údajů potřebných k zajištění nabídky pomoci obětem trestné činnosti a jejich rozsah.

Čl. 2

Předávání údajů

(1) Při objasňování a vyšetřování úmyslného násilného trestného činu s následkem smrti nebo těžké újmy na zdraví a trestného činu znásilnění¹⁾, nabídnou příslušné policejní orgány²⁾ možnost zprostředkování kontaktu na sdružení za účelem přímého a neprodleného zprostředkování odborné a bezplatné pomoci jím poskytované; tím není dotčena možnost příslušných policejních orgánů nabízet obětem trestné činnosti pomoc od třetích osob.

¹⁾ § 185 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku.

²⁾ § 12 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

(2) Obětí trestné činnosti se rozumí osoba poškozená³⁾, případně osoba pozůstalá⁴⁾.

(3) Nabídka zprostředkování kontaktu policií zahrnuje

- a) předání informačních materiálů,
- b) předání osobních údajů na základě svobodného a dobrovolného projevu vůle oběti trestné činnosti v rozsahu příjmení, místo, kde se aktuálně zdržuje, telefonní kontakt, druh trestného činu; toto předání provádí policie bez zbytečného odkladu, v rozsahu nezbytném pro dosažení účelu dohody uvedeného v odstavci 1 a s přihlédnutím k aktuálnímu psychickému stavu oběti trestné činnosti.

(4) Osobní údaje policie předává výhradně telefonicky na nonstop linku telefonické krizové pomoci sdružení prostřednictvím

- a) skupiny krizové intervence ředitelství pro řízení lidských zdrojů Policejního prezidia České republiky,
- b) osob určených policií.

Čl. 3

Kontaktní osoby

Kontaktní osobou odpovědnou za plnění dohody je za policii ředitel ředitelství pro řízení lidských zdrojů Policejního prezidia České republiky a za sdružení statutární zástupce. Jména kontaktních osob a aktuální kontaktní údaje (telefon, e-mail) včetně telefonního čísla nonstop linky telefonické krizové pomoci sdružení si strany sdělí bez zbytečného odkladu po podpisu dohody. Změny kontaktních osob nebo kontaktních údajů musí být bez zbytečného odkladu písemně oznámeny druhé straně.

Čl. 4

Společná a závěrečná ustanovení

(1) Strany budou při předávání osobních údajů postupovat v souladu s právními předpisy⁵⁾.

(2) Sdružení zajistí, že přístup k osobním údajům předaným podle dohody bude umožněn pouze oprávněným osobám a jen v rozsahu nezbytném pro dosažení účelu dohody uvedeného v čl. 2 odst. 1.

(3) Policie osobní údaje nepředá, pokud by to ohrozilo plnění jejích úkolů⁶⁾.

(4) Strany se budou prostřednictvím kontaktních osob uvedených v čl. 3 dohody bez zbytečného odkladu informovat o nedostatecích zjištěných při předávání osobních

³⁾ § 43 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb.

⁴⁾ § 2 odst. 2 zákona č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění zákona č. 204/2006 Sb.

⁵⁾ Např. zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁾ § 78 odst. 2 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

údajů, jakož i o jiných skutečnostech, o nichž usoudí, že mohou mít význam pro poskytování pomoci obětem.

(5) Tato dohoda se uzavírá na dobu neurčitou a lze ji kdykoliv písemně vypovědět, a to i bez udání důvodu. Výpovědní lhůta činí 2 měsíce a začíná běžet prvním dnem měsíce následujícího po dni doručení výpovědi druhému účastníku dohody.

(6) Případné spory nebo nejasnosti vzniklé při plnění této dohody, pokud se je nepodařilo vyřešit kontaktními osobami, řeší policejní prezident a statutární zástupce sdružení.

(7) Tuto dohodu lze měnit nebo doplňovat pouze číslovanými písemnými dodatky k dohodě, které se stávají dnem podpisu stran její součástí.

(8) Dohoda se vyhotovuje ve dvou výtiscích, přičemž každá strana obdrží jeden výtisk.

(9) Strany se dohodly, že se výše uvedenými ujednáními budou řídit ode dne, kdy policie oznámí sdružení, že je k plnění dohody připravena; takové oznámení bude učiněno nejpozději do jednoho měsíce ode dne podpisu této dohody.

Č. j. PPR-7866-42/ČJ-2010-99KU

V Praze dne 13. srpna 2010

V Praze dne 13. srpna 2010

genmjr. Mgr. Oldřich MARTINŮ v. r.
policejní prezident

Mgr. Petra VITOUŠOVÁ v. r.
prezidentka Bílého kruhu bezpečí, o.s.